

Hind 40 marka

ROMAAN

No 14

SISU:

H. Courths-Mahler: Sinust küll ei lahku ma!

Karl Rosner: Kollane surm.

R. Sabatini: Madonna Fulvia.

Jack London: Hirmsad Saalomoni saared.

Leo Tolstoi: Kotkas.

Hilda Tihlä: Pulmarüüd.

Andres Silla: Õnnetu.

Hellmuth Unger: Tähtedewaheline reisibüroo.

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENK",
TALLINN, 1924. III. AASTA KÄIK,**

Raamatukogudele, koolidele ja kirjandus-armastajatele!

Raamatukogu, olgu ta seltsis, koolis või kodus — nõuab alalist ja mitmekesisist täiendamist, et iga lugeja leiaks oma maitse- ja ettevalmistuskohast lugemist.

Kuid raamatute walik on väga tülikas ja raske, sest et meil seni puudub täielik raamatute nimestik — mis ei lase kiires korras ära otsustada. millised raamatud tuleksid muretseda, et kogu tõesti täieneks nimelt mitmekesise ja igale maitsele ja arenemisastmele wastawa kirjawara poolest.

Teiseks teeb omapoolt takistusi raamatute hind.

Mõlemas suhtes võib vastu tulla ajakiri „Romaan“; esiteks, ta võimaldab kõige mitmekesisema waliku sisu mõttes; teiseks, ta hind on kättesaadaw kõige vähemalegi kui raamatukogule ja koolile.

Aastakäik 1922,

mida weel piiratud arwul saada, maksab oma 576 suure lehekülje peale waatamata — kõigest 500. —, iluköites 700. — marka, ta sisus leidub 7 romaani, hulk novelle ja uudisjutte 49 rahwuse kirjanduse sulest.

Aastakäik 1923,

mida weel weidi rohkem tagawaraks, maksab 700. —, iluköites 900. — marka; lehekülgede arw 744; siin leidub terweni 11 romaani, hulk novelle ja lühemat kirjandust 51 rahwuse sulest

Tellida või kas posti järelmaksuga või raha ette saates talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 (uks B, Laenuwanga majas).

Tellimisi 1924 aasta peale võetakse weel vastu.

Rotmaa

Nr. 14

Ilmub kaks korda kuus.

1924

III aastakäik.

Sinust küll ei lahku ma!

Saksa kirjanik Hedwig Courths-Mahler'i romaan.

9

Ernst astus ema juure ja vaatas talle ilma Elisa nägemata tähendamõttel otsa. Ema mõistis, et poeg ütelda tahtis: „Elisa hirm tabab küll märki!“

„Ara muretse, kui wast pisut kauaks wälja jääme, ema. Wahest läheme weel rahustuseks jalutama.“

„See küll, Ernst. Minge Jumala nime!, lapsed!“

Dörte tõi asjad.

„Ongi õige, et noored saaksid weel jalutama lähewad. Wäljas on ilus suwedhtu,“ ütles ta Elsat aitates.

Sel oli waewalt aega kübarat pähe panna. Alles minnes kinnitas ta nõela. Ernst järgnes talle. Nad läksid läbi taqaukle kobe aeda. Nuttu sammusid nad keskteele mööda alla järwe ääre ja siis kiirast jalgteed mööda edasi, niipea kui nad atast olid lahkunud. Siit jõudsid nad ruttu Kaiserhofi hotelli juure wälja.

* * *

Aleksander Palmof oli Elisa juurest tulles hotelli tagasi läinud. Tema südames walitses rahu, nagu oleks ta juba e'ust lahkunud. Näid oli kõigel lõpp. Midaagi polnud teda enam pidamas isa otsust täide saatmast. Jõudes hotell, kirjutas ta kaks kirja. Esimese Elisale, ja see kiri oli järgmine:

„Armas Elisa! Anna mulle andeks, et ma sulle midagi lubasin, mida ma ei saa täita. Sina ei oleks mind tulla lastnud, kui ma sulle seda ei oleks lubanud. Ja ma pean oma saatuse täitma. Ei wõi enam sinu juure tulla, mu magus, armas neiu, sest siis ei oleks mul enam jõudu sinu palawale palwete wastu panna.

Sa kindlaid mulle weel mitme õnne. Näid wõin ma surra, sinu pilt südames, sinu nimi huultel. Kuidas ma sind armastan, Elisa! Kui heameelega oleksin sinuga elanud lihtsat, waitset elu — kui tundmata Aleksander Koschnom. Kõigest maailma hülguisest oleksin rõõmsasti loobunud, et sinu kõrwal olla õnnelik. Aga seda ma ei tohi. Kui mu isa ka mind poliitseiga taga ei aja, juba oma nime pärast, aga ma olen seda ometi teotanud, ja mu isal oli õigus mulle näidata atnuust teed, mida weel wõin käia.

Ela hästi, kallid Elisa. Ole julge ja tugew ja kannu, mida on wõimata muuta. Ma tean, et sa mind ei unusta. Wõta wäike majatene mälestusena omale. Kõik on korraldatud, see maja kuulub sulle. Kõik teised paberid, mis sulle andsin ja mil minule enam wäärtust pole, saada minu isale.

Sinu suudlused põlewad mul weel huultel. Ma tunnen sinu pehmet, armast lätt oma otsustel — selle wõtan igawilku kaasa. Armastus sinu wastu oli mu kannim omandus. Sinu sellisid oleks elu olnud ilus. Aga see ei pidanud olema. Sind suudleb viimast korda

Sinu Sasha.“

Teine, isale kirjutatud, kiri oli lühem: „Kallid isa! Ma ätän Elisa jumalaga. Näid tuleb sinu otsus täitmisele. Minu ees seisab suur järw kuwaga'guses. Kuulsin täna hotell'teenijat ütlemat: See järw surnuib wälja ei anna.“ See oli mulle näpunäitelks Niipea kui selle kirja olen lõpetanud, sõuan wälja järwele ja seal teen, mis pean teema. Palmofy matusepaigas pole autule ruumi. Sellepärast leian omale puhlepaiga selles jär-

mes. Suve teatatakse, et paadiseidul uppusin. Et ma enne enesele kuuli südamesse lastin, ei tea keegi. Järw katab mu saladuse, loodewasti ta minu häbi. Weel wiimne termitus teile ja palaw palwe, et annaksite mulle andeks.

Sinu kahetsew poeg Sascha."

Aleksander pani kirjad kinni ja kirjutas neile aadressid peale.

Siis kirjutas ta weel ühele sedeli:

"Kõik minu asjad tulewad saata Beeterburise würst Jwan Kalnokyle. Juurelisatud raha palun hotelliteenijatele jagada, kui minu hotellivõlg enne on maha arwatud. Aleksander Kalno'ly."

Selle sedeli pistis ta ümbriku ja kirjutas sellele hotellipidaja aadressi peale. Siis pani ta selle lauale rahafoti kõrwale, milles peale raha ainult weel ta nimekaart oli.

Siis lahkus ta toast ja pani ukse lukku. Wõtme andis ta ukseho dja kätte ja palus teda paati lahti teha, sest et ta weel tund aega tahtwat järwel sõuda.

Aleksander astus wälja hotelli ette. Kõhe ukse kõrwal seisis kirjakaast. Sinna wistas ta oma kirjad. Siis läks ta kotta tagasi ja sealt tagaülse juure. Pikkamisi jalutas ta tühjas restoraanias, mida ainult ühtlind latern d walgustasid.

Paadikallal forraldas üks teenija paadi kallal. Aleksander läks üle silla paati.

"Kui armuline herra tagasi tulewad, palun kella tõmmata. Mul on majas tööd ja ma ei wõi siin oodata."

"Hea küll. Ma jään wõi olla kauemaks ära," wastas Aleksander massiikult.

"Wäljas on külm tuul, armuline herra, ja järwel pole enam kedagi."

"Seda parem," ütles noor würst ja hatkas aerutama.

Waiksel seisis järwepind kuupaistel. Wa hetewahel kaisid mustad pilwed kuupaige kinni.

Kaugele wälja sõudis würst Aleksander, rahulikult ja ühtlaselt. Keset järwe jõudes tõmbas ta aerud paati ja lastis laintel paati a'ada. Pea kätte najal, istus ta sügawas mõttes. Ta ta silmad otisid kaldal seiswat toht rimajatest.

Wilmaks leidis ta selle. Üksil tuli paistis talle sealt wastu. Kas põles see tuli Elisa toas? Ta mõtles neiu peale palawas armastuses ja õrnuses.

Siis kuulis ta, et linna kirikul 10 ldi. Nüüd tõusis ta pikkamisi. Weel kord waatas ta tohtrimajast paistwa tule poole.

"Minu Elisa — Jumal kaitsku sind," ütles ta poolwaljult oma ette.

Nuttu tõmbas ta rinnast kusest püstoli. Ta astus just paadi äärel pingile, nii et paat jala all sügawale wette wajus. Siis pani ta püstoliotja rinna peale.

Kerge wajuus, nõrk pauk — ja üks wärtsew hüite kajas läbi waltuse.

Siis kukkus raske keha laskudes wette, mis kõrgele priitis. Tühi paat läks ümber, nagu oleks ta tahtnud õudset nähtust katta. Ta ujus nagu puusärk wee peal.

* * *

Elisa ja Ernst ol d kiiresti rutanud. Elisa rahutus kiskus noore arsti kaasa. Ernst katus teda rahustada, aga neiu tõstis tõrjuwalt käe ja ütles paludes:

"Ära ütle mulle midagi, Ernst, mitte midagi — tean ja tunnen, et, kui me ei rutta, siis hiljaks jäämel"

Hotelli tagaülse juure jõudes, jäi Elisa puude warju wärisebes seisma.

"Nüüd mine sisse, palun sind, ja too ta wälja. Ära lohu tema kõrwalt wiimuksti enne, kui ta sinuga tuleb."

"Seda ma teen Elisa; aga ole rahulik, ja teed" enda ha'geks. Kui ta weel hotellis on, siis toon ma ta kaasa," ütles Ernst ta kätt pigistades ja astus hotelli.

Ta küsis uskehoidjalt Aleksander Kalno'ly järele.

"See herra kais tõna haigena minu juures, aga ma polnud kodus. Nüüd tahan kuulda, kas ta mind weel wajas. On ta toas?"

"Ei, doktor, ta läks järwele. Waewalt kümme minutit eest ja lubas alles umbes tunni pärast tagasi tulla."

Heinzius kergitas kübarat.

"Läänal Leid, niikaua ei wõi ma oodata."

"Muidugi mitte, herra doktor; aga ma ütlen temale, et siin kaisite."

"Palun. Head õhtut!"

"Head õhtut, herra doktor!"

Ernst astus wälja Elisa juure.

"Sa tuled üksi," ütles neiu hirmul ja tahmas ta kätt kinni.

Ernst teatas talle, mida ta kuulnud.

Neiu oigas ja wankus.

"Järwele — nüüd — nii hilja — Ernst — Jumala eest — oita mind — me peame järwele minema teda otsima. Tunnen, et ta wälja läks surema."

"Elisa — milline mõte," ütles Ernst taha, aga ta kahtles weel waewalt selle juures.

"Ah Ernst, minu süda ütles seda mulle. Tule ruttu, ma palun sind. Wõtame sinu paadi ja sõuame järwele. Kuupaistel leiame

ta kätte. Järw on nii waitne. Ma pean minema, ja kui sina ei tule, sõuan ma üksi."

"Tulen," wastas Ernst rahulikult.

Ta istus tohtri ruttu jalgteele — tohtrimaja poole. Neda jõudes jooksis nad talbale ja astusid kohe paati.

"Rahti," lamandas Ernst. Ta oli neiu käskudega leppinud, et teda mitte erutada.

Elisa oli kui palamiku. Ahastawail silmil wahtis ta järwele, mis sirades ta ees seisis.

Rasagil polnud näha paati. Kõik oli kui surnud, rahulik. Olait kaitsid järwe pilwewarjud; see tegi wahtimise raskets.

Sõnatult sõudsid nad edasi.

Kriitelt ajas Elisa enda sirgeteks ja jättis aerud seisma.

"Seal, Ernst, seal! Seal tuleb ü's paat warjust wälja — laugel, laugel — metsa pool — suure puusalgu pool — kas näed?"

"Näen."

"Siina — ruttu palus neiu.

Kõigest jõust hakkasid nad sõudma.

Paat oli tüll jälle pilwewarju kadunud, aga nüüd teadsid nad ju wähemalt sihti.

Ja edasi lendas paat.

Nad olid juba poolel teel, kui äkki sealt poolt, kuhu nad sõudsid, waki pauf kõmatas.

Elisa oigas waljusti, nagu oleks kuul tema südamesse tunginud.

"Hilja — hilja!" ahastas ta.

Nga nüüd lobutas teda Ernst.

"Edasi — Elisa — wõhest päästame ta weel siiski," hüüdis ta ja hakkas karmesti sõudma.

See elustas neiu. Ra tema hakkas kõigest jõust sõudma.

Ja nii sõudsid nad ju mõne minuti pärast ümberläänud paadi juure.

Elisa karjatas ja tahtis ta wette karata.

Ernst kiskus ta tagasi. Tema terawad silmad olid ümberläänud paadi kõrwal juba üht inimesekehha morganud, mida paat tuidagi wiist finni hoidis.

"Elisa, Elisa — ole rahulik, toibu! Waata — paadi kõrwal — ta pole põhja läinud. Ole nüüd wahwa ja mõistlik. Wahest on weel lootust."

Ta ei uskunud ilegi, aga teadis et ta Elsat ainult nii sai meeleteepest hoida. Ta pidi talle lootust andma, millest ta wõis finni haarda.

Neiu wahtis tarretult usuwale kehale — nüüd wubises kuupaisie sellest äie. Rahwatu nõgu ilmus just werpinna all.

"Sasha — Sasha!" hüüdis neiu ahastades ja kummardas ette, et ta riiekest finni kähmata.

Ernst pidi ruttu teisele poole kargama, et paat ümber ei läheks.

Ettemaatust — ja rahu, Elisa. Tule lesta-paika ja lasse mind sinna. Ole mureta — mina pean tasi finni. Peaegi on ta riided kufagil paadi küljes finni. Nuttu, lasse ma waatan," ütles Ernst energiliselt.

Temagi weresooned põisusid ärewuses, aga ta waldas ennast.

Elisa andis talle pikkamisi ruumi. Ernst kummardas üle paadiääre ja lubas onnetu keha, ja tundis, et see püksipandlaaga sõudehaagi otsa oli jäänud. Nii ei wõinud ta põhja minna.

Ernst tõstis ta pea weest wälja ja ta harjunud pilk nägi kohe, et mees weel polnud surnud.

"Ta elab Elisa," ütles ta. "Ole wapper ja toibu. Nüüd on ta waja paati kiskuda."

Segane ilme Elisa näol kustus. Nagu ime mõjusid sõnad: ta elab! See andis talle ta julguse ja meelet nõluse jälle tagasi.

"Mis pean ma tegema Ernst?"

"Istu teisele pingile. Mina wõtan nüüd kummuliläänud paadist finni — nii — pea finni!"

Elisa tegi, mis kästi, ja nüüd hüppas toh-ter kummuli läinud paadile.

"Anna oma wõõ, Elisa!"

Sellega wõõdus ta paadid üksteise külge.

"Nüüd istu paadi keskelt ja ära liiguta!"

Sõnakuulelikult täitis ta käsu.

Noa abil wabaratas ta nüüd Sasha paadi küljest. Siis kummardas ta ja wõttis Sa-hal ta nla alt finni. Pikkamisi tõmbas ta mehe üles oma kätte wahale.

Ta pidi silmapilgu puhkama. Elisa ringutas meeleteelikult kätt.

"Kas mina ei saa midagi teha, Ernst?"

"Lasa — nüüd tuleb sinu kätte tord. Pane tähele. Ma kütkan ta tasakesti sinu juure, aita mind, aga ära welle juures tasakaalu taota — muutu oleme kõik kolm kadunud."

Kokkupüstitatud huult täitis Elisa kätse. Sasha märg keha tõmmati tasakesti paati. Elisa wajus ta ohale ja suudles teda.

"Jäta see nüüd — aega ei ole laotada, kui teda weel tahame päästa. Hõta korwale — mina tulen ka paati, ütles Ernst.

Ra see läks torda. Sägawasti hingates wajus Ernst pingile. Ruttu awas ta wõõ, mis paate weel koos hoidis, ja wiskas ta Elisale külle.

Siis kummardas ta Aleksandri rinna kohale ja kuulatas. Sellejuures märkas ta väikest haava, mis nüüd jälle verb jooksis.

Matuse aja pärast ajas ta enda jälle sirgeks.

"Nüüd koju — tarwis on teid võimalikult ruttu linnu sõuda."

"Elab ta, Ernst?" küsis Elisa kustuval häälel.

"Jah — kuul näib kõikumise tagajärjel olevat wiltu läinud. Muidu oleks ju kõik mööda. Tule — võta oma taskurätik ja hoiat see haawal. Mina süuan üksi. Me peame ruttama — tema elu ripub juuksekarva otsas."

Elisa wajus Sasha kõrwale põlwili, wõttis ta pea süle ja hoidis oma taskurätiku haawal. Ernst hakkas libedasti sõudma. Tähti paat jäi sinna paika. Las ta ujus.

Magu nool lendas paat üle weepinna. Ernst löötutas ja hõgistas, aga ta ei hoolinud sellest. Elisa walu oli ta südamesse läinud.

Paadifilla ääre jõudes, hüppas Ernst eimesena maale ja sõbus paadi kinni.

"On sul veel jõudu teid majasse kanda aidata, Elisa?"

"On — sest ta elu on ju kaalul," wastas Elisa.

Nad tõstsid haawatu ettewaatlikult üles ja kandsid ja Ernsti tupp, kus kõik, mida tarwit- ses, ääpäraolt oli.

Seal panid nad ta diivanile.

Nii tafakest oli see sündinud, et tädi Johanna alles siis ilmus, kui uste lõginat kuulis. Jmestades lähenes ta nüüd.

"Mu Jumal, lapsed — mis on sündinud," hüüdis ta, kui diivanil tarretut märga nägu nägi.

"Onnetus, ema — tule, aita," ütles Ernst rahulikult juba oma asjade kallal kobades.

Wana proua asus lohe platši ja aitas poega, kui see kuuli wälja wõttis ja haawa kinni sõbus. Onnets ei olnud Aleksander veel palju wett sisse neelanud.

Minult kord küsis ema:

"Kas pean Dörte äratama? Tema läks juba woodisse."

"Ei, las ta magab; ta tülitab meid ainult," wastas poeg.

See oli hingetu talitus. Ka Elisa ei lah- kunud oma kohalt.

Enam ruttas poja magamistuppa, kus ta Ernsti soowil haawatule woodi üles tegi. Niipea kui haaw seotud, wiidi Sasha sinna ja asetati woodisse. Alles nüüd hakkasid kõik ker- gemini hingama.

Elisa kahmas Ernsti käest kinni ja suudles seda.

"Ernst!" ütles ta ainult, aga kõik ta tänu- likkus kajas sellest sõnast.

Ernst silitas wäsinult ta juukseid:

"Die rahulik — ta elab — ja, kui Jumal aitab, on ta päästetud."

Neiu wajus haige kõrwale toolile.

"Sasha, minu Sasha!" nuuksus ta ja kõik läbielatud ärewus wäljendus pisarates.

See piina ja armastuse hüie tungis läbi ta kõft, mis Aleksandrit ümbritses, ja meel- tas ta tagasi surma wärwast. Silmapilguks awas ta silmad ja waatas segaselt ringi. Siis pigistas ta nad jälle ohates.

Doktoriproua oli wahel ajal kaks klaasi wei- niga täitnud.

"Nüüd jooge efiti teie mõlemad; teie mõle- mad olete ju surmani wäsinud," ütles ta lahkesti.

Sõnakuulelikult tühjendasid nad klaasid. Ja siis wõttis Elisa jälle Ernsti käest kinni.

"Ernst, kui ta pääseb, siis wõlgnen selle eest tänu ainult sinule."

Ernst naeratas ja wõttis istet.

"Diu nimelt sinu tööriist, Elisa. Sina olid ajawaks jõuks. Ilma sinuta oleks ta ol- nud kadunud. Aga nüüd puhkad ja paar tundi, ja mina ka. Praegu pole midagi enam teha. Ema walmab mõne tunni heameelega ja siis wõime Dörte äratada, et ta laseks ema puh- kama minna."

Elisa tõstis pea — äkiline otsus wälkus ta silmis. Ta wõttis ema ja poja kättest kinni.

"Tädi Johanna — armas Ernst — o en teile juba palju tänu wõlgu — ja tahaksin teilt omelt veel midagi nõuda. Kas tahate mind veel aidata?"

"Paps — miks ja seda veel küsid? Eks o'le, Ernst? See kuldpea mässib meid lihtsalt sõrme ümber," ütles wana baam lõbusasti; et muret eemale peletada.

"Jah, seda ta teeb, seda wõin tõendada," naljatas Ernst, ja silmitses Elisat soojalt. "Nii siis, räägi, mis sul südame peal kipitab?"

Elisa tõmbas sügawasti hinge.

"Ah — waewalt suudan seda selgesti wäl- jendada wõit mõelda. Minult üks asi on minu arust kindel — Sashat saab ainult siis tõsiselt päästa — minule päästa, kui ta isä usub, et poeg tõesti surunud on. Minult siis ei tee ta seda enam teist korda, mis täna ei õnnestanud. Ja sellepärast ei tohi keegi teada saada, et ta on päästetud. Dörte ei pea seda kuulma, et haige, kes meie majas wiibib, würst Aleksander Kal- nohy on — kadunud wõõras hotell „Kaiser- hofist". Me peame temale wälja mõtlema mõne muinasjutu — see on üks meile tulnud haige sõber — wõit — ütlege temale, minu petgimees,

kes mind tahtis vaatama tulla, aga teel haigeks jäi. Kuidagi wiisi peab seda talle seletama. Keegi ei näinud, et me ta päästime ja meie maija töime, keegi ei tea, et „Kaiserhofi“ mõõral minuga suhteid oli. Tema kiri oli Ernsti aadressil tulnud. Ma palun teid, aidake mind edasi. Sest kui Sasha elusse ei jää, siis ei taha minagi enam elada.”

Lendama hingega oli ta seda ütelnud ja waatas neile nüüd paludes otse. Need silmitsid wiitmu aega nõupidades üksteist.

Ernst kaalus asja tüki aega, ema jättis otustamise tema hoole ja silitas Elisa kätt. Wiimaks tõstis Ernst pea ja ütles otsustawalt.

„Mis sa minuult nõuad, pole kerge. Aga minu amet on inimese elu päästa, mitte hütutada. Paks elu annab sa minu kätte. Ma ei tohi kõhelda, waid tahan seisma jääda. Sa siis ütlesin ma sulle, et ma sinu parem sõber olen, kelle peale sa alati wõid loota, Elisa. Mis ma õigusega ja südametunnistusega saan ühendada, seda ma teen — ja ema tuleb kaasa — eks ole, ema?“

„Seda sa tead, poeg Ma küll veel ei tea, mis sa arwad, aga küll te juba dieti järele mõtlete. Nüüd minge kõige ehit siit wälja. Ma sean siin kõik korda, et Dörte midagi kahtlast ei leia. Siin, Ernst, pane omale soojad kingad jalga, sinu jalad on märjad. Ja sina, Elisa, wõta see soe rätik. Olge rahulikud, haiget pean mina filmas. Kui kõik korras on, siis mõtlen järele, mis Dörtele hommikul jutustan. See jälle minu mureks. Ma tunnen teda ja tean, kuidas temaga on wäga talitada.“

„Nii on õige, ema. Oled tubli inimene. Würst on raskesti haawatud, aga ma loodan, et ta terweks arstin. Aga kas sa, armas Elisa, ta wanemad tõesti tahad arwamisele jätta, et nende poeg surnud on?“

Elisa filmad wälkusid tumedas otsustawuses.

„Tema isa ise saatis ta surma — olgu ta siis temale surnud. Mis ma järwest tein, on minu oma — üksi minu oma.“

„Nüüd minge teise tuppa, et sin kõik rahule jääks. Ja mis otsustate, seda teatage mulle hiljem,“ ütles wana daam ja ajas nad wälja.

* * *

Ernst pani wäljas oma käe toetades Elisa põlva ümber. Nüüd, mil ärewus kadus, tundis neiu, et ta nõrgaks jäi.

Rahulikult lastis ta enda elutuppa tugi-toolile saata; Ernst silitas ta juukseid ja kat-
tis ta rätikuga.

„Bea püsti, Elisa, kõik saab nüüd jälle korda,“ ütles ta.

„Nesu surus ta kätt.“

„Sial ei unusta ma, mis sa mulle täna oled teinud, Ernst.“

Ernst punastas.

„Ah, ära seda siis nii süüres tee,“ ütles ta, ise ka istet wõttes. „Sain waldi liituda, ja see on ka midagi wäärt. Soowin ainult, et keegi haige mind täna õhjel ei kutsuks.“

Elisa pigistas filmad. Siis ütles ta tasakesi:

„Kas ei taha sa magada?“

„See ei lähe nüüd veel — jutustame veel sinu asjast.“

„Siis tahaksin sulle kõige pealt täielikult jutustada, mis Sasha sellele teele on ajanud. Siis on sul kergem nõu leida.“

„Tee seda, Elisa.“

Ja neiu jutustas temale kõik, ja selle järele pidasid nad nõu, mis teha. Restis kaua, kuni nad jõudsid selgusele. Ernstil polnud kerge waikimist lubada, aga kui Elisa kinnitas, et ta Sashale surmas- järgneks, siis oli ta wiimaks sellega nõus, et würstile poja pääsemisest midagi ei teata. Ta tegi seda raske südamega.

* * *

Kui Dörte hommikul oma toast alla tuli, imestas ta wäga, kui oma perenaise riidetult kõõgist leidis.

„Oh Jumal, proua doktor, mis Te kõõgist teete?“ hüüdis ta.

„Reedan kohwi, Dörte. Mul on ärew õõ seljataga.“

„Ärew õõ? Kas herra doktor wiidi mõne haige juure?“

„Ei, Dörte. Waata, sa magasid õhtul kui mütt ja ei kuulnud, et meile hilja veel külaline tuli.“

Dörte ajas filmad pärani.

„Külaline? Oh Jumal, ja mind te ei aratanud?“

„Bead koju pöew jalul o'ema, Dörte, ja tarwitsed rahu. Sellepärast lastime sind magada külaline tuli õhtuse rongiga Berliinist üsna ootamata.“

„Ma — Berliinist. On ta siis veel siin?“

„Dörte,“ ütles proua doktor saladuslikult, „kut, lubad, et sa midagi ei räägi, siis ütlen sulle midagi.“

Dörte pani käe rinnale.

„Proua doktor, Te teate ju, et ma waikida oskan.“

„Jah, Dörte. Nii siis: Breilit Elisa on salamahiti kihlatud, ja meie külaline on tema— peigmees.“

Dörte lõi käed kokku.

„Noh, ole rahulik, Dörte. Tema tuli meid tundma õppima. Aga mõtle, ta on teel haigets jäänud, ja pidi kogu woodise heitma ja on raske tospuõletiku saanud. Muidugi ei lastnud me teda lahkuda, waid asetamme toetri magadistuppa. Seal wiibib ta nüüd palawitus ja waene Elisa on hirmu pärast ta poolhaige.“

„Oh Jumal küll!“ ohkas Dörte, „waene preili! Noh, õnneks on meil doktor kaepärast, küll see ta juba terweks arstib: mina ei karda midagi.“

„Jah, aga Elisa tahab teda siia jätta ja ise rawitieda.“

„Aa, proua, see on ju arusaadaw.“

„Jah, aga sa tead et inimesed pshad on ja kõrtingu utte hakkawad rääkima. S. Lepärast pead sa meie poole nõidma ja ei tohi kellegile ütelda, et meie kitaline majas on. Eks, sa teed seda?“

„Proua doktor, ennem hammustan keele juust, kui et telegiie midagi ütlen.“

Wana daam naeratas ja tegi lohwi walmis. Ta teadis, et Dörte nüüd waitis. Mis talle wabatahtlikust teatati, sellest ta wafis.

„Jah, Dörte, sind võib usalada. Nüüd kata elutoas laud. Pärast teed herra toktorie waitsest tuppä woodi. Miit'ana kui haige majas wiibib, võib ta seal mogada. Ma tee rutemini, Dörte. Mina ja Elisa rawitseme haiget, nüüd jääb suur osa tööst nu õlane.“

„Wäga hea, proua doktor, küll ma sellega saan hakkama. Walman mõne õõ ka heameelega. Waene preili Elisa — kuidas ta hirmu võib tunda. Jah, heameelega walman ma mõne õõ!“

„Ei, sina pead muidu talitama. Aga me täname sind hea tahtmise eest. Ja kui kõit häiti tormetab, saad nel'pühiks uue kleidi. Nüüd ruttu lohwi aud fatta!“

* * *

Raijerhofti hot'lis oodati wõõra tagastulekut paadisõidust ilmaeagu. Teener, kes talle paadi annud, läks kell 11 paadisillale ja waatas wälja. Aga waheajal olid pilwed tihenenud ja kuu oma warju peitnud. Teener läks kotta tagasi ja awaldas ussehoibjale kartust.

„Ta on juba üle kahe tunni wäljas, ja ilm on tuuline ning jaha.“ ütles ta.

Ussehoibja waatas tella.

„Sm! Ta tahtis ju ainult tunni aega huda!“

„Mulle ütles ta aga, et p'sut lauemaiks jääb.“

„Nii, noh, siis ootame weel wiitwusest. Pfeakalik löbu, niisuguse külmaga järwel olla!“

Kui kell 12 sai ja wõõras ifka weel ei tulnud, tatas teener asjast hotelli omanikule. See läks rahutult järwe kaldale. Wiitstati, löödi tella ja hüüri järwele, kedagi polenud näha. Wiitmaks tuli kuu pilwede tagant jälle wälja. Wahe ajal olid mõned härrad, kes hotelli restoraanis istunud, ta wälja tulnud. Kõit hotelli teenijad toguwad järwe ääre. Ja kõit wahiind hoolega järwele, ilma et midagi oletid näinud.

Hotelliomanik waatas pilafilmaga ja märkas esimesena ümberlätinud paati. Kohkudes teatas ta teistele. Siis käis käest kätte.

„Õnnetus — peab järwele sõudma.“ ütles üks herradest.

Kõhe päästet mõned paadid lahti ja hotelli teenijad, kui ka kitalised sõudisid järwele. Peremees saats kaskjala pol'iseise. Keegi ei wadunud Aleksandri tuppä. Kõit lobisejste läbisegamini.

Kuu oli jälle pilwede warju pugunud, aga wahetewahel läras ta pilwedeist läbi. Siis nägid mahajäänud, et paadid ümberlätinud paadile lägenefi.

Kui küni paat natuse aja pärast kaldale toodi oli, politiet' ja konal. Paat waadati hoolega läbi, aga muud ei leitud, kui et ta oli tühi ja aerud kadunud. Igatahes ujund nad weel wees.

Nüüd alles läksid politseinikud ärewa peremehe se'is Aleksandri tuppä. Ja seal leidisid nad kirja peremehele, rahakoti rahaga ja noore würisti nimelaarvi — kõigi nimede ja tiitlitega.

„Ta pole tagasi tulla tahtnud, mu herrad. See se gub sellest kirjast.“ ütles peremees.

„Nähtawasti enesetapmine.“

Sellele otsusele jõuti ja politseinikud wõtsid kõit würisti asjad oma hoole.

Enotja polenud midagi muud teha. Sõfel järwe läbi otsida oli mõttetü, liitati weel teati, et järw oma p'hwrid wälja ei annud.

Teise päewal teht' kõit, mis wõimalik, aga würisti suruukeha ei leitud.

Peterburisse oli kõhe teated saadetud. Telegrammid lendasid edasi ja tagasi, ja terme linn oli ärewuses. Karjalaupa rändasid linnaelanikud saladusliku järwe kaldale, mis oma paha kuulust' nuesti oli kinnitanud.

Walehed töid weerupi'kuseid teateid. Ja doktori Dörte tuli lendawall tanupaektel turult ning jookns saladusliku enesetapmise teatega elu uppa. Ärewalt jutustas ta, mis sellest juustati; kõitsugu kuulustud rändasid ringi.

Järgmisel hommikul, lohwilaua juures, istus Heinzius Elisa wastas ja awas hommituse lehe. Doktorimajas oli õlud äraootawal seisu-

kohal, aga Ernst oli ometi põnewuses, kuulma, mis asjas on avalikuks tulnud.

Ja ta luges järgmist:

"Kaiserhofi hotellis wiibis mõne päewa keegi herra Aleksander Kalnoy. Selle lihtsa nime all peitus noor Wene würst Aleksander Kalnoy, rikka würsti Iwan Kalnoy poeg. Tunaetile ohtul läks noor würst paadiga järwele, kust ta enam tagasi ei tulnud. Paat leiti weelt. Merud saadi eile järwest ujudes kätte.

Beremehele jäetud kirjast selgub, et noor würst enda ise on tapnud. Telegrafi teel kuubidi Peterburist isalt ja politseist, mis seda kinnitawad.

Mis noore würsti surma ajas, pole teada. Reisirahworiid on õnnetu isa loowil Peterburisje saadetud. Surnukeha pole siamaani leitud, eht küll hoolega otsiti. Järw hoiab oma ohwri kinni.

Lähemaid teateid noore würsti kohta, kes wõga sümpaatiline inimene olnud, toome ligemal ajal."

Wattides ulatas Ernst lehe Eiliale.

See luges selle tähepanuga läbi ja hakkas siis sügawasti hingama, noore arsti käest kinni wõttes.

"Ernst — Jumalale tänu — midagi ei aimata ta päästmisest. Ah — nüüd alles wõin ma lähedamalt hingata. Würst Aleksander Kalnoy on surnud. Ja sinu toas — lamab Aleksander Koschnow, kes ainult weel minule elab."

Noor arst ärgas üle otsaesise.

"Doobeta wasti ei kahetse ja seda, mis teed, Eilisa. Minu ja minu ema abi peale ole ja kindel, kuigi me teame, et see, mida teeme, walgest kardab. Aga ma ei pruugi häbi tunda. Kõik läheb hästi. Meil pole muud teha kui waitida ja teha rawitseb. Sureks ta, siis satukstme seadusega wastollu."

Neiu silmitses teda kahwatades.

"Kas kardad ja weel ta elu eest?"

"Ei. Eilisa, kui ta tahab elada, siis ta elab. Sinu ast on nüüd, niipea kui ta toibub, temaga rääkida, et Jumal ta ohwri on tagasi läkanud ja ta edasi peab elama."

Eilisa tõstis läed üles.

"Do, mina altan teid juba eluks julgust koguda. Aga nüüd lähem ma ja wabastan teid. Sa tuleb teid ometi weel vaatama, enne kui oma haigeid lähed vaatama?"

"Muidugi; ma tulen sulle kobe järele."

Kojast läbitundes tuli talle Dõrte wastu.

"Aege kartse, preiki Eilisa. Meie herra doktor arstib Teie peigmehe juba terweks, olge äsna rahulik," ütles teenija.

Eilisa watsutas talle seljale:

"Hea Dõrte!"

Täbi Johanna istus woobi ees ja heegeldas. Eilisa suudles teda südamlikult.

"Armas, hea — nüüd mine einele. Ja siis heidad Iwanani puhkama."

"Jah, laps, aga ära muretse, küll ma juba puhkan. Nii — nüüd istu siia. Sina oled ju ainult rahulik ja rahul, kui tema kõrwal wiibid."

Wana daam lahtus.

Ernalt filitas ta tuppja astudes Ernsti pead.

"Magasid hästi, Ernst?"

"Jah, ema, nagu puurajuja. Ja eine maitsetes hea. D en jälle täitsa tafakaalus. Tule, nüüd teenin mina sind. Ja süües loe, mis würsti enesetapmisest kirjutatakse."

"Ja," ütles ema, niipea kui lugemise oli lõpetanud, "kõik läheb ju nii, kuidas Eilisa soovis. Nüüd oleneb kõik sellest, mis würst ise armab."

"Jah, ema."

"Sa loodad teid elus hoida?"

"Kui komplikatsioonid ei tule — mististi."

"Ma kahtlen ainult, kas see Eiliale tõesti kasulik on, kui ta ellu jääb."

Ernst waatas emale otsa.

"Eilisa maalik tulewikku südamega. Ta tahab noorele würstile ta õnne kõigest hingest tagasi anda. Aga kas see kõik nii lähed, kerge ei saa nende elu olema. Kindla karakteriga würst igatahes ei ole."

"Mulle teeb üks teine ast muret — aineline seisukord. Slegi kui Eilise nüüd need 20000 rubla wastu wõtab, mida würst Iwan tema nimele panku pani, sellest on neile ometi wähe, sest würst on harjunud laialt elama."

"Eilisa on ta lehwes elus õnnelik."

"Aga mitte, kui näeb, kuidas würst kannatab. Omale ei soowi ta midagi, küll aga würstile."

"Nad on noored, ema, ja wõiwad oma keelteadmise abil weel raha juure teenida. Ära muretse, ema, enam kui waja. Üht aga teame: nad armastawad üksteist ja see armastus aitab neid kõigest üle. Nüüd aga pean wälja minema haigeid vaatama. Jumalaga, emalene!"

* * *

Würst Iwan Kalnoy ei olnud läbenud kuu woobis haige olla. Kui Aleksandri kiri, mis hotellis kirjutatud, Peterburisje jõudis, oli ta juba älewäl. Ta istus tugitoolis kamina ees, sest tal oli piut külm, ja ta ei tunnud oma termist sugugi mitte weel nii korras olewat, kui ta arwas. Maria Petrowna istus tema wastas ja oli talle ajalehest ette lugenud, millest aga würst midagi ei kuulnud. Ta mõtted rändasid piinawalt ringi ja otsisid poega. Ja ta süda kihwatas ning kihwatas. Küsimus:

kas on asi juba lõpetatud? — tegi ta otse meeleheitlikult.

Ja nüüd oli tal poja kiri käes ja ta luges tema viimast teadet. Rahwatult, silmad finni, nõjatas ta pea tagasi. Ta nägu oli lahmatu ja ta känd väriseb.

Maria waatas lehe pealt üles ja tõusis kohkudes.

„Iwan, mis sul on? Kas oled jälle haigem? Wõi — see kiri — jaid pahu teateid?“

Wana herra arwas filmad, lõi nad maha ja waatas siis abitaasale murelikult otja. Ta teadis nüüd, et tund oli tulnud, mil ta pidi rääkima.

„Maria, tule, istu siia minu kõrwale. Mul on sulle midagi ütelda — midagi rasket, hirmsat. Istu — ja anna mulle oma kân!“

Wärstlinna kahwatas ja wajus tema kõrwale toolile.

„Iwan — sul on Sashal pahad teated — wõi Tatjanalt — mis on sündinud? — Räägi!“

Wärst hingas raskesti.

„Annastin beameelega oma elu, kui find selle eest saaksin hoida. Maria, õnnetus on juhtunud. Ma ei juige sulle weda ütelda.“

Maria Petrowna kahwas enesel segaselt peast finni.

— „Räägi — ja teed mu hulluks. Mis on minu lastega? Minult minu lastes wõib mind hirmus õnnetus tabada. Räägi ometi — räägi!“ hüüdis wärstlinna kohkudes.

„Maria — kuidas julgen ma seda teha, kui sa nti meeletu oled?“

Maria Petrowna sundis ennast wäliselt rahulikult.

„Noh, ma olen rahulik — lõpeta,“ ütles ta häälalt.

Õnnetu isa lastus ettepoole ja wõttis ta ümber nagu toetades finni.

„Maria — see puutub meie poega — meie Sashat — sina — sina ei näe teda enam italgi,“ ütles ta murtult.

Wärstlinna kahwas sirgetis ja wahtis talle suuril filmil otja.

„Minu poeg — mis on temaga?“ oigas ta.

„Ta on surnud, Maria.“

Elutult wajus wärstlinna tugitooli ja wahtis segaselt ta otja.

„Et — ei — ei!“

Ta kisendas seda kâs hingepiina, nagu oleks ta jaksanud selle kolmekordse eiga halasamatu saatuse wastu protesteerida. Ja larsgas ise jalule.

Uga põrand wankus ta jalge all, hirmus piin pani ta südame seisma. Häälalt kulus ta sügawas minestuses põrandale.

* * *

Kui wärst Iwan poliitseit teate sai, et poeg uppunud, ja kui Sasha asjad kohale jõudsid, siis lamas wärstlinna rasles palawikuajampsiituses. Ja ahastuslikul kutsel tuli Tatjana Peterburgisse. Minult wastu meelt oli ta noor abitaaja teda tulla lastnud, aga isa telegramm oli ka olnud wäga tungiw.

Mädalate kaupa wankus wärstlinna elu ja surma wahel. Samal ajal kui ta surnukahwatu poeg tohtrimajas pikkamisi elule tagasi wõideti maadles ka tema ema surmaga. Tatjana wäsimata hoolet läks korda ema wiimaks ometi jälle terweks rawitsemada. Aga see oli murtud, ahastaw naine, kes haigemoobist tõusis Maria Petrowna juukses olid läinud walgeks. Ehk ta tül alles 48 aastat wana oli, nägi ta ometi wälja kui raul.

Wärst ei kannatanud wähem kui ta abitaaja. Minult suure waewaga seisis ta jalul. Ta elujõud oli murtud. Muida tugew mees, kâs ta nüüd küürus nagu raul, ja ta filmad olid kustunud.

Tatjana jagas muret wanematega.

Ta ainsaks lohutusel sel hirmsal ajal olid Wladimiri õrnad kirjad. Ja ta teatas temale usaldawalt ja pikalt, mis ta noort hinge rõhus. Ta isa oli talle tõel teatanud, mis sündinud.

Kui wärstlinna juba pisut kosus, tõi Tatjana temale asjad, mis Sashal wiimati olid kaafas olnud.

Wärstlindes filmitses wärstlinna neid esiti — siis hakkas ta libedasti nutma. Need olid esimesed piirad, mis ta filmist tulid pärast surmasõnumit kuuldes.

Ja Tatjana põlwitas ta kõrwal, samatt nuttes ja ta ümber finni hoibes.

Nüüd kuwatas Maria Petrowna oma piirad ja ütles wäliselt:

„Sina ei tohi ka weel kannatada, mu laps — kutsu oma isa siia!“

Ja wärst Iwan tuli.

Nad filmitsesid üksteist ja märkasid põrutust, mis mure ja kurbus neist oli teinud.

Siis aga andsid nad üksteisele tummalt kätt.

Tatjana seisis sügawasit liigutatuna seal juures ja temagi filmast woolasid piirad. Tema ilus, uhke ema ja ta tore isa — kui sügawas meelelihtutuses seisis nad ta ees!

Maria Petrowna lastus nüüd oma rasket saatust rahulikult kanda. Neil päewil arkas temas soow Saksamaale reisida — järwe kaldale, mis ta poja surnukeha wälja ei annud, ja seal palwetada.

(Järgneb).

Kollane surm.

Saksa kirjanik Karl Rosner.

2

„Meie hingame ka naha kaudu — —“
 „See batsill on siis nähtawasti õhus?“
 Ta raputas pead. „Ta on igalpool.
 Ta on wees ja õhus, söögis ja joogis,
 wõib olla kleebib ta isegi puu küljes —
 ta wõib meid igalpool waritseda ja wal-
 wata, meile kallale tungida. Ükski meie
 liigutus ei tee meid tema eest kindlus-
 tatuks — ja ka mitte meie seisak.“

Tõtsin tahtmata käed käsipuult,
 mille najale tugesime, ja pühkisid nad
 kuue külge puhtaks.

Ta nägi mu liigutust ja kehtas õlgu.
 „Külma werd!“

Siis wahtisime jällegi halli sogasesse
 wette, mis loksus laisalt wastu laewa-
 planke, kord tõustes, kord jälle tagasi
 wajudes oma punasesse, tinasse sü-
 gwawikku. —

* * *

Igapäew surewad inimesed. Pärast
 St. Thomas't oli meid kakskümmend
 meest laewas, täna on meid weel kaks-
 teist, ja nendestki juba kannab mõnigi
 kollaseid märke huultel.

Kapten — kapten! — — Ei, ma ei
 taha midagi ütelda, kuid kui ma ta lähed-
 edal seisan, siis hoian ma hinge kinni
 ja topin oma mõlemad käed kuuetak-
 tesse.

Usun, et ta oma seisukorda teab.
 Ja seejuures on ta pärast tüürimehe
 surma ainuke meie hulgas, kes oskab
 ümber käia tüüri, kompassi ja kaardiga.

Ka täna jään ma terweks ööks lae-
 walaele. Ma ei julge enam wahetekile
 minna, sest kõik lehkab seal hirmsasti.
 On, nagu oleks kogu õhk täis neid
 batsille, keda ei nähta ja ei tunta —
 nii ütles ju arst? — ja kes meid warit-
 sewad kui miljardid hirmsaid waenlasi.
 Ja siis nende ohked, kes juba nende
 ohwriks on langenud!

Õöd siin ülewal on hiiglapikad, nii
 julmalt pikad! Mul pole und ja ometi olen
 ma nii wäsinud, et mu mõtted kui pool-
 unes kogu hirmuelu suudawad jälgida.

Kuidas see küll eile oli? Meil oli
 kuuwalgus ja meie ujusime mööda
 hõbehalli leinalinikut, ja ümberringi

lamas jälle tarretanult must rõngas ja
 mida hilisemaks aeg läks, seda koomale
 tõmbus rõngas, seda lähemale tuli
 meile see surmapiiir, mille keskohana
 meie ringi sõidame. Juba niipalju päewi,
 ja meie ei suuda ta käest pääseda.

Ikka lähemale tuleb ta meile iga
 ööga, kunni ta meid siis täitsa kitsalt
 piirab, nii et meie wiimnegi temale peab
 saama — peab, nagu see madrus, keda
 kihutas hirm temasse — see hullumeelne,
 epileptiline surmahirm, mis teda haar-
 ras ja raputas kui halastamatu hiigla-
 rusikaga.

Ta magas kellegi teisega koos ühes
 matis, ja hommikupoolsel ööl oli teda
 piinanud painajalik unenägu. Ta us-
 kus, et teda keegi külm elukas kinni
 hoiab ja ta järgi hambaid kiristab. Ta
 tundis koletise haisevat hinge õhku ja
 wõitles selle wastiku koorma wastu, mis
 teda tahtis lämmatada. Ja kui ta, sega-
 selt ja arust ära hirmu pärast — üles
 ärkas, siis lamas ta hirmsa, pruuni-
 wärwilise surnukeha kõrwal. — Nagu
 hullunud härja mõirge, kajatas ahas-
 tuskisa läbi laewa. Poolriides tuli ta
 joostes laewalaele, ja nii nägin mina
 teda oma ees, kuidas ta ahmiwate, ai-
 nult segaseid sõnu pomisewate huul-
 tega ja konwulsiwtselt neelatades —
 õhku püüdis hingata. Siis wahtis ta
 hirmunud silmil enese ümber, nagu ot-
 siks ta pääseteed, mille kaudu wõiks
 pääseda saatuse käest. Ja siis, äkki,
 haaras ta mõlema käega oma juustest
 kinni — nagu tahaks ta peas peatada
 hullumeelset kawatsust — — ja seal
 oligi ta juba üle parda hüpanud.

Wesi lõi silmapilguks rahutuks, rin-
 gikesed jooksid laiali läbi hõbehallide
 lainte, ja kruwi wiis meid ära sellest
 kohast ikka kaugemale ja kaugemale —

Kas mees üleüldse haigeks oleks
 jäänud? Arst kehtas õlgu: wõib olla —
 wõib olla, oli ta terwem kui meie kõik.
 Ja seejuures wäriseb ta pisut, kuid üle
 terve keha. Ja ta surub huuled kokku.

Eile öösel pidas neeger laewalael
 wahikorda: See isik on mulle õudne ja
 wastik oma muretu, hirwitawa rahu

tõttu. Ta kannab riideid, milles üks ta seltsilistest palawiku-paroksüsmis surnud. Ta magab rahulikult all köögis ja samas matis, mis kord koka päralt oli. Ta sööb ja joo ja lobiseb oma Neegridi keelt, nii et walged hambad aina wilguwad. — Tema on wist wiimane!

* * *

Uus hommik — ja uus surnu: arst. Ka tema ei oodanud, kunni pidi minema. Wäike kuul on enne kollast surma oma töö ära teinud. Laual wedeles sedel, mis oli mulle määratud: „On külge hakanud, olen tähele pannud enese juures kindlaid tundemärke. Kuna lugu lootuseta, eelistan kiiremat lõppu.“

Jällegi loen pead üle. Pärast St. Thomas'i oli meid kakskümmend meest, praegu oleme üheksakesi.

Ja seejuures sõidame eile hommikust saadik — nii siis kakskümmend-neli tundi — täitsa ilma juhita. Kapten on oma kajuti, luku taha läinud. Ta wastab meie koputamise peale, kuid ei awa ust.

* * *

Kaks tundi oli möödunud sest ajast, mil teada sain arsti surmast, kuid ometi — kui palju olin õppinud selle kahe tunni jooksul! Kas olime weel terve mõistusega inimesed? Wõi olime kõik hullumeelseks läinud selle hirmsa surmahirmu surwel, mis lasus meil juba mitu nädalat; elasime hukkamõistetute elu, keda igapäew timukas kongist wälja wõib wiia!

Praegu kandsid mehed arsti surnukeha laewalaele. Nad tulid parajasti mööda kitsast treppi üles ja rüsesid weidi kitsas ruumis, sest keegi ei julenud surnukehast ikkagi õieti kinni wõtta.

Seal kostis ülevalt mastikorwist hüüd üle lae: „Laew silmapiiril!“

Tarretanult seisatasid kõik. Näis, nagu ei suudaks nende nägude ogarad jooned korruga aru saada neist sõnadest. Siis aga wabanesid käed raskuse alt, mis kukkus kõledalt mürtsudes alla, ja inimesed tormasid kõik laewalaele ning wahtisid hingetus pingutuses kaugele silmapiirile — seda wäikest walget midagi, mis lähenes kui walge tu-

luke, kord helkides, kord kustudes, kord paisudes. Hirm ja lootus wõitlesid igaühe näol, ja walju hõiskamine segas end rumala wandumise ja palwete sekka, kui see wärelew walge miski — lähemale tuli. Mees mastikorwis oli tõesti õieti näinud — see oli laew.

Nüüd waldas meid tung-waimustus, algas rüselemine. Kandsime äkki ärganud jõu ja energiaga kõik oma waranatukese laewalaele, tõmbasime kiiresti meie paremad riided selga, seadsime mõlemad paadid walmis ja tahtsime laewalt lahkuda, et end päästa sellest ujuwast puusärgist, millest meid ähwardas kindel ja kohutaw surm.

Ka madrus mastikorwist oli ammu juba maha jõudnud. — Kui ta nüüd jälle üles tahtis ronida, et wõõra laewa kurssi paremini silmas pidada, langes ta pilk juhuslikult kollasele lipule, mis ikka weel poolmastis rippus. See tuli ära wõtta! Jäi ta weel kohale, siis oli meie appihüüdmine asjata!

Ja ruttu, et meie häda märk wõõrale laewale silma ei torkaks, kargas ta nõõri juure, et lippu maha lasta.

Kuid äkki, just mastijala juures, jäi ta seisma, kui kinninaelutatult — käed seljataha ulatades, hirm ja ahastus kogu olemises. Sest ilma et keegi seda warem tähele oleks pannud, seisis nüüd, nagu läbi põranda kohale ilmunud — kapten. Pahemas käes hoidis ta lipunõõri, paremas ette sirutatud käes aga püstolit oma kaitseks.

Ja need käed olid pruunid kui tume puu — —

Ka tema nägu oli pruun ja õudne, ainult silmadest läikis klaasine, palaw helk — sama läige, millist olime näinud ju mõnegi inimese silmapaarides selle kohutawa ajajärgu jooksul, kuid mis nüüd juba ammu oli kustunud.

Siis katsus ta kõneleda. Ta huuled wärisid ja wõitlesid, siis tungisid silbid üle nende — — korisedes, murtult, kuid kogu selle wõitlewa, piina peale waatamata halastamatu jõuga: „Ära — —! Minema, Jan — —! Kes puudutab nõõri, on surma laps!“

Madrus oli kohkunud, ta ei liigutanudki end. Alles pikkamisi kogus ta ennast jälle.

„Kapten — —!“ Ta osutas, käega merele, kus end nüüd selgesti laewakogu weepinnast eraldas. „Kap — ten

— seal väljas — on laew — päästmine —

Kuid mees masti juures ei liikunud kohalt; ta raputas waid pead, nii et wiltu tõmbunud näojooned seda tondilikuma ilme omandasid.

Kärsitult, poolabiotsiwalt — waatas Jan ümber. Ja juba seisidki kolm meest ta seljataga.

„Mis lahti?“ päris üks, kes oli tugew mees tooreste näojoontega. „Mis tahad?“

„Ta ei lase lippu maha wõtta!“

„Aga, kapten olge ometi mõistlik! Edasi — ja lupard maha!“

Ta tungis teiste wahelt läbi just kapteni ette, seal aga peatas ta kähklewalt. Kui kaks kaalupommi rippusid ta käewarred maha, kuid ta ei julenud neid tõsta. Ja just ta otsaesise ees — wae-walt käewarre ulatusel temast — wälkus, weidi wärisedes kapteni wälja sirutatud käes — püstoli suu.

Nüüd kisendas ta seljataga hele hää: „Edasi! Laew — laew tuleb!“

Ja teine hää hüüdis wahele:

„Nüüd pole meil enam kapteni — nüüd on, kes ainult elus — — see aga — —“

Kapten waatas madala mustajuukselise poisi poole, kes kätega weheldes omale teed rajas ja lähemale tungis.

„Weel seisan ma elusalt oma laewal, Tom“ — raputaw korin tungis läbi ta rinna, kuid ta ei lasknud meest silmist. — „Weel on minu käes käskude jagamine — ja mina ütlen: lipp jääb — —“

Jälle walitses silmapilguks waikus. Läbi meeste rea tungis waid urin ja meelepaha-torm. Nad seisid nüüd kuuekesi kapteni ees.

Nagu näljaste huntide silmad rippusid nende pilgud kapteni küljes, ja ainult wahetewahel waatasid nad kapteni pealt eemale, lähenewa laewa silueti poole, mis jõudis ala lähemale ja lähemale. Ja kõigis käewartes, mis tege-wuseta ja loiuult alla rippusid, elas tung, meest — kes neid segas — masti juurest eemale kiskuda. Ja kõiki neid käsi taltsutas hirm kollase surma eest, mis mängles hirmsalt selle mehe otsaesisel.

Ettewastlikult ja luurawal pilgul oli wäike mustajuukseline poiss, keda kapten Tom'iks oli nimetanud — oma ees olewa mehe seljataha pugunud. Juba sihtis ta tabawat lööki, et kaptenil sõjariista käest lüüa, seal kargatas pauk —

ja pea tabatult kargas madrus püsti, löi mõlemad käed kramplikult õhku, nagu haaraks ta miski nägematut oma pea kohal, ja langes siis waarudes raskelt ja elutult maha.

Wihase kisana kajas ehmatuse ja metsikus läbi meeste rea — wärelew tuksumine nõksatus läbi kõigi loiuult rippuwate käewarte.

Kuid kisa polnud weel kustunud, seal hüüdis keegi reelingu juurest — see oli neegri lai hää, mis kostis nii kummaliselt ja kõledalt: „Laew jälle ära minema — — laew ennast pöörama!“

Tarretanud, liikumatu hirm kestis sekund aega. Kui kiwistanud, seisid mehed ümber masti. Wahakahwatud näod moonutatud näojoontega, ja sinised huuled. Ainult üks — see oli kapten — oli kahwatult pruun, ja ta silmades läikis palawik. Ja teine surnult laewalael, werd immitsewa haawaga. Ja kõigi silmad puuriwad kaugusse, kus laew, mis waiem kindlat kurssi nende poole oli pidanud — nüüd tüüripardaga silma paistab. — Nagu asuks kogu jõud, kogu nende meeste elu silmades, pilkudes, nii on — —

Kuid laew merel pöörab järjest edasi. Ikka vähemaks ja vähemaks muutub ta tüüriparras, mis weel näha.

Seal ärkab ühes kaugusse waatawas silmapaaris metsik helk, kuid see eksib kõrwale ja kohtab kapteni palawikus pilguga.

Ja siis jälle kisa — ei, mitte ühe inimese kisa, mitte inimekõrde kisa üldse — metsik mõirge ja lärm, mille tekitanud mitteinimlik, wõimatu meeleheide — —

Mis sellel tunnil weel edasi on juhtunud ei oska ma täpipealselt ütelda, sest mälestus sellest on minus wäga puudulik.

Tean ainult, et ma metsikus, hullumeelses hirmus, selle ees, mis nüüd juhtuma pidi — lähemale tormasin. Pimedus — nagu kostaks pauk suurest kaugusest — kuulsin weel kord pauku — nägin, kuidas ümber kukkus heastidamliku hiiglase keha, nägin, kuidas keegi kangiga wirutas ja kapteni pea purustas — ükskord — weel ükskord inimene waimuhaige hirwitusega, kes lüües naeris — ikka ja ikka jälle lüües — ja karjudes — —

Ja werd nägin — werd masti ja kirwe küljes ja laewalael — —

See wajus mu mõistuse ette kui pu-
nane purpurne eesriie.

* * *

Raske ja õudne walu minu peas —
see oli esimene, millest aru sain Ja
õõtsumine, kiikumine ja kohin ümber-
ringi. — Ja et keegi inimene lähedal
wiibis, seda ma tundsin.

Lamasin kõwal, libedal ja märjal
puul; mu silmad olid kinni. Kuid olin
tahtejõuetult tuim, nii rõhutud, et ene-
ses jõudu ei leidnud silmi lahti teha.
Hirm walguse eest, mis minusse wõiks
tungida — hoidis minu kammitsas; ja
nii metsikult walutas mu pea, et ma
omahaiglasest teadwuses walu ja walgust
juba üheks ja samaks pidasin. Ainult
mu sõrmed libisesid kord ülemärja puu —
see oli täitsa sile ja libe — — —

Weri — — ?

Sekundiks seisis mu silmi ees see
pilt mis nii sügawasti oli pesitsenud
mu ajudesse. Siis nägin jälle, nagu tõm-
buku tinarõngas ümber mu mõistuse
weelgi kõwemini kokku — uus mines-
tus — — —

Kui ärkasin, tundsin, kuidas keegi
rätiga mu otsaesist jahutas.

Waewalt awatud silmalaude wahelt
kukkus mu silma kitsas kiir. Wäljas oli
pime — oli wist öö. Ja ikka weel oli mu
ümber õõtsumine, kiikumine ja kohin.

Aegamisi alles ärkas minus mäles-
tus selle kohta, mida läbi olin elanud —
kui raske unenägu, mis seljataha on
jäänud — tärkas ta nüüd minu ääretus
tuimuses ja wäsimuses. Ilma end liigu-
tamata — lamasin ikka weel, ja ka
silmi polnud ma weel awanud. Kuid
seejuures teadsin ma, et üle minu laot-
as end kuumawöö-öö awar taewas, ja
et kohin tekkis lainetest, mis tasa kuid
järelandmata peksid wastu sõiduriista,
milles liuglesin.

Kaua lamasin nii. Mul hakkas külm,
kuid ei liigutanud end. Paremalpool
otsaesist ja oimukohtadel lamas mingi
tinaraskus — kuid ma ei puudutanud
seda kohta. Ja seejuures muutus tead-
wus, kui imelik see ka ei ole — ikka
selgemaks ja selgemaks. Nagu waidlek-
sid minus kaks häält, nii näis see ole-
wat. Üks neist ütles: „Miks lamad sa
kui surnu ja ei liiguta end?“ — Teine
aga lausus: „Sa ei suuda ju end liigu-
tada; kas sa ei tunne, et su tahtejõud

sinult on rööwitud?“ — Waikides, ilma
iga soowita kuulatasin ma neid häält
oma olukorras, milles segunesid unis-
tuslik unustus ja üliselge arusaamine.

Kuid äkki läksin rahutuks, ja kogu
mu tundmine awaldus wäljaspoole.

Mul oli nimelt tunne, et keegi end
minu üle on kummardanud, ja et kaks
silma mind uuriwalt waatawad.

Ühe liigutusega tõusin istukile.

Esimene asi, mida nägin, oli neeger,
kes minu ees põlwitas ja mulle laia hir-
witusega wastu noogutas.

„Jälle parem nüüd —?“

Waatasin talle arusaamatult otsa ja
wahtisin siis üle paadi kitsa ruumi wälja
õisele merele ja siis neile asjadele, mis
lamasid paadis. Kohendasin enese pa-
remini istuma ja äigasid käega üle otsa-
esise. Nüüd tundsin ma, et mu juuk-
sed ärakuiwanud werega koos olid.

Neeger aga tegi liigutuse, nagu ta-
haks ta mu kätt tagasi hoida.

Raputasin pead.

„Ei — on juba heal!“

Waevaga laskusin weidi tagasi, nii
et ma paadi aerupinki selgtoena kasu-
tada wõisin, ja siis hakkasin ma pärima,
kuna neeger jutustas. Segaselt ja selgu-
seta jutustas ta oma wiletsas Inglise
keeles, nii et ma paljustki kaudselt pi-
din aru saama.

Igatahes sain jagu sündmuste käigust.

Kapteni ja meeskonna wahel oli masti
jala juures wõitlus olnud. Kapten oli
surnud — tapetud, — ja kaks madrust
olid langenud ta kuulide läbi. Üks kol-
mas — see, kes kapteni maha löi — läks
hullumeelseks. Pimedas wihas oli ta
kirwe ja kangiga oma ümber wibuta-
nud — ka mind oli üks hoop tabanud,
kui juure tormasin — ja ma olin mee-
lemõistusega maha wajunud. — Ainult
ühisel jõul olla nad mehest jagu saa-
nud, nii jutustas neeger; nad olla ta
kinni sidunud. — Siis olla nad nõupida-
nud ja otsustanud, et lahkuwad kahes
paadis tõbiselt laewalt. Kuid kui nad
parajasti elatustarbeid paatidesse tassi-
nud, olla üks neist soowitanud, juma-
lagajätmist koos pühitseda, sest rummi
oli laialt laewal. Nii olla nad purjuta-
nud, kisendanud ja wandunud, kunni
nad joobnutena põrandale maha kukku-
nud. Tema aga olla ühe paadi lahti
päästnud ja kuna mina oma minestu-
ses weidi olla liigutanud, olla ta ka minu

kaasa wõtnud. See olla sündinud lõuna paiku — nüüd aga olla kesköö.

Judinad käisid mul üle, kui seda kuulsin. Tahtsin meest, kes mu ees istus — tänada kõige eest, mis ta minu kasuks oli teinud; see aga kehtis õlgu ja hirwitas nii, et hambad wälkusid, osutades käega merele, mis meid ümbritses lõpmatu kaugena ja üksildasena. — Ma sain temast aru, ilma et ta oleks tarwitsenud sõnagi ütelda. Mis ta minu heaks teinud, see andis ehk ainult wäikse ajapikenduse — surmale aga, kes meid ähwardas, kes meil, wõib olla, juba weres oli ja kes meid, wõib olla, waritses igas laines, igas tuulepuhan-gus, — temale olin siin sama lähedal kui ülewal kollase lipuga laewal. —

Kolm päewa ja kolm ööd sõitsime selles pähklikoore sarnases paadis üle lõpmata laia mere, ilma katuseeta pea kohal, päiwiti hõõguwas päikesetules ja ööseti wärisedes külma käes, ilma teise asemeta kui paadipõhi, milles läbiimit-senud wesi magamist alatasa eksitas. Ja kogu see aeg aerutasime, niipalju kui iganes jõudsim. Käenahk rippus weriste narmastena maha, kuid meie ei jätnud töötamist. Meie ainukeseks juhiks sel teekonnal oli kompass, mida olin kannud oma uuriketi küljes, ja mida ma nende kurbade päewade mälestuseks praegugi kannan.

Neljanda päewa hommikul nägime päikese esimese kiirega kaugel jällegi laewa. Nüüd aerutasime kogu jõuga — ja laew pani meid tähele.

Kaks tundi hiljem olime juba Bra-siilia kaubalaewa „Cuyabà“ lael, mis tuli Fortaleya'stja sõitis Pernambuco'sse

Rääkisin kaptenile tõetruult kõik ära, mis läbi olime elanud, ja see tubli mees jättis meid laewale. Omaette ka-jutis, millest ma wälja ei tohtinud tulla, tegime selle reisi kaasa.

Parnambucos pidin mina ja mu must kaaslane kolm nädalat karantää-nis wiibima. Puhkeaeg, mille sel moel sain — parandas mu terwist tuntawalt, nii et ma pärast karantääni-aega oma reisu Bahia'sse jätkata wõisin. Neeger sõitis tookord minuga ühes; ja nii kaua kui ma Brasiilias wiibisin, jäi ta alati mu juure. Nüüd elab ta seal kui wäikse kuunari omanik ja teeb prahisõitused rannikul.

Mis laewast on saanud, millel mäs-sas kollane surm, ja kuhu meeskonna lõpu-osa maha jäi — seda pole ma kuulnud. Üks on aga kindel, see laew poleilmaski enam ühte sadamasse sõit-nud. Ükskord — see oli tookord, kui la-masin karantäänis — kuulsin ma mi-dagi ühest wrakist, mis awamerel juhita ringi olla sõitnud ja suure tuleõnnetuse jälgi olla kannud.

Kas oli see ehk meie surmalaew —?

Wõib olla.

Minu mälestuses elab aeg, kus sel laewal elasin — kustumata edasi, kui kõige õudsem, põrutawam ja hirksam sündmus kogu mu elus.

(Lõpp).

Madonna Fulvia.

Itaalia kirjanik R Sabatini.

Waewalt kuu aega pärast Sinigaglia werepulmi otsis Pantaleone degli Uberti Pievanos pelgupaiga. Kogu Itaalia lamas tardunult Borgia jalgade ees. Castello ja Fermo suured olid Sinigaglias lan-genud, kaks Orsinit kaheksa päewa hil-jem Assisis ära kägistatud, ja praegu teatati kolmandama, kardinaali, surma, mis tuli kihwtitusest. Ainult üksikud olid suutnud endid päästa, nõnda tark Baglione, kes haigust põhjuseks osuta-des, Siena kõwade müüride warju pu-

ges, ja Fabio Orsini ning wennaksed Varsanod, kes kiiresti tema juure põ-genesid. Noor Matteo Orsini aga jäi kadunuks; keegi ei teadnud, kus ta wiibis.

Ei keegi peale Borgia.

Warsti peale Siena wastu minekut laskis ta Pantaleone degli Uberti oma juure tulla.

„Kallis sõber,“ ütles ta oma hariliku, mahedalt meelitawa häälega, „wean kihla tuhande dukati peale wana hobu-

seraua wastu, et noor Matteo oma onu juures Pievanos peidus on. Korraldage selle järele, seltsimees ja aitaja hädas!"

Uberti kummardas waikides, sest ta isand ei armastanud wastust. Oma korterisse jõudes pidas ta pikalt ja hoolikalt aru. Siis kutsus ta kümme oma tugewamat meest, käskis neil salateil Pievanosse jõuda ja seal järgnewaid käske oodata. Tema ise läks üksipäini ja jala teele. Järgmisel ööl jõudis ta Pievanosse, mustad riided tõlmused, saapad katki. Ta langes halli Almerico Orsini ette põlwili ja palus:

"Andke mulle warju, kõrge herra! Werine Borgia otsib mind ja mujal ma pelgupaika ei leia kui Teie tugewate müüride taga!"

Wana Orsini istus söögilaul, kui Uberti tema ette toodi; tema seltsis wiibis tema wennatütar, donna Fulvia, põgeneja Matteo õde.

"Teie tulete minu juure!" küsis Orsini imestades.

"Teie juure kõige esiti! Teie olete ju tapetud ohwri weresõber. Kolm Teie sugulastest on juba langenud Borgia ohwriks, ja praegu teatakse neljanda, noore Matteo, surmast."

"Teatakse?" hüüdis donna Fulvia pilkawalt.

Kui Uberti weel Matteo õnneliku põgenemise juures oli kahelnud, siis teadis ta nüüd, kuidas lood olid. Aga ta ei awaldanud seda nii, kuidas seda praegu see ilus neiu oli teinud.

"Ma palun Teie pärast Jumalat, et see kuulujutt õige ei oleks!" ütles ta aupaklikult.

"Tõepoolest," algas lossiherra soojasti, peatas aga ja lühas siis taltsalt: "Niisuguse waga soowi eest olen Teile tänulik, messiire?"

Kamina juures, kus ta oli palunud toetada tohtida, wastas Partaleone degli Uberti osawasti kõigile küsimustele, millega wana Orsini teda eksamineeris. Tema olla, nii ütles ta, paljudest pattudest ja lõpmata werewalamisest wäsinud, tülpinud ja olla katsunud Sinigaglia ohwrid salaposti läbi hoiatada. Kuid Borgia saanud need kirjad kätte.

"Nagu ime läbi pääsin tema kättemaksmise eest!" lõpetas Pantaleone oma jutustuse.

Erutatud ristküsimustest, wäsinud wilumata jalakäigust, tarwitses ta ainult

poolikult petta, kui ta nüüd wankus ja maha tahtis kukkuda. Agajuba oli donna Fulvia käsiwars ta piha ümber; ilus neiu toetas teda ja hoidis teda suure waewaga jalul.

"Kas see on Teie wõõraste wastuwõtmise lahkus, onu?" küsis ta etteheitwalt. "See waene mees kannatab, ja Teie ikka weel kahtlete?"

Ta hüüdis teenijad, nõudis kosutust. Ja Mario, Orsini wana teenri, rõugearmilise mehe, määras neiu nõrkenud mehe rawitsejaks.

Ubertil wõttis see terwe nädala aega, enne kui ta noore Matteo jälgile sai. Warustatud kõigi kawaluse kogemustega, mille eest ta Borgiale tänu wõlgnest, hiilis ta Pantaleone teenrit Mariot, Orsini usaldawat teenrit. Wiimaks, seitsme tagajärjeto päewa järele, nägi ta Mariot üht redelit panewat aiamüürile ja selle kaudu üle andwat rasket korwi, milles kahtlemata peitusid toiduained ja wein. Korw wõeti teisel pool wastu. Mario lahkus aiast. Silmapilk panita mahawisatud redeli jälle aja najale ja ronis üles. Üks teine, wäline, weel suurem aed tuli nähtawale aed, mis kõrgest müürist piiratud ja puid täis. Selle aia tagapool aga nägi ta üht wäikest pawiljoni, milles noor Matteo kahtlemata peidus oli.

Samal õhtul ilmus Uberti kutsumata peremehe ette. Jälle oli Almerico Orsini parajasti söömas ja tema seltsis donna Fulvia, ta ilus wennatütar.

"Auwäärt Pievano herra!" ütles Pantaleone külmalt. "Kümme minu paremat meest seisawad kijas. Urge sundige mind, ma wannutan Teid, neid süa kutsuma. Cesare Borgia, minu ja Teie käskija, käsib Teid minu suu läbi mulle oma wennapoega Matteo Orsinit wälja anda! Kas tahate selle noore herra süa kutsuda? Kui mitte, siis otsin ta ise wälja — wälisest aiast ja wäikesest pawiljonist, mille katus üle puude paistab!"

"Nuuskur!" kisendas donna Fulvia wiha ja häbi pärast meeletuna. "Argpüks! Araandja!"

"Fulvia!" ütles rauk. "Teil ei kõlba selle alatuga rääkida, olgugi et see rääkimine ainult kirumises seisab."

"Ka mina," pilkas Uberti, "ei taha niisugust kõnet kauemini sallida. Astume asja juure, aus herra. Kas annate

wennapoja wälja? Kas pean mina ta sealt ära tooma?"

„Tehke seda!“ Orsini näitas näpuga uksele. „Ja Teie neetud peale langedwad tagajärjed!“

„Ei, ei, onu!“ hüüdis Fulvia hirmunult. „Kas Te siis unustate — kas Teie ei mõtle, et kogu Pievano — Las see mees ootab parem kojast, kuni nõu peame, mis temale wõime pakkuda —“

Uberti naeris hirnuwalt. Kas see neiu kawatses talle altkäemaksu anda? Heaküll — selleks oleks wäga suuri summasid waja olnud — ja ometi kes teab? Wanadel aadeli perekondadel oli tihti palju warandust kullas ja kalliskiwides. Fulvia ettepanekut maksis ära kuulda.

„Annan Teile weerand tundi aëga, madonna!“ ütles ta wiisakamal toonil. „Kasutage seda hästi. Ootan niikaua kojast.“

Pantaleone degli Uberti arwas naisi tundwat. Ta arwestas sellepärast pikema ajaga, teades, et naised nii ruttu otsusele ei jõua. Aga waewalt oli mõni minut möödunud, kui donna Fulvia juba ruttu ilmus. Ta näitas Pantaleonele näpuga, et see akna juure tuleks, ja algas ilma eeskõneta:

„Silmitsege mind, messiare. Kas olen Teie meelest ilus ja kena kehaga?“

„Seda Te olete, madonna!“ wastas Uberti imestades. „Isegi madonna Lukrezia peaks Teie warju jääma. Aga — mis jutt see siis on?“

„Ka ei too ma mehele, kelle omale walin,“ jätkas Fulvia, „mitte ainult enese. Kümnetuhat dukatit kaaluwad veel enam kui noorus ja iludus. Noh, messiare, kas tahate Teie olla see õnnelik, kes naise ja kulla saab?“

„Mina?“ hüüdis Uberti. „Kas arwate mind lolliks ja pimedaks, et wõiksin wiivitada?“

„Selle tingimisega, mõistate, et Borgiale teatate, et minu wend Matteo Pievanos ei wiibi!“

„Ilus, ilus!“ sosistas Uberti. Pakkumise suurus tegi ta rahutuks ja ta umbusaldus ärkas. „Kui — tõesti — siis peaks —“

„Annan Teile igasuguse kindlustuse,“ hüüdis Fulvia. „Tõsi küll, meie Orsinid oleme ausad, meil on ainult üks sõna ja seda me oskame pidada. Sellegipärast, korraldage oma asjad. Sea-

dige aia müüri ümber omamehed. Wõtke wärawate wõtmed oma kätte. Ainult öösel. Sest hommikul wara ratsutan ma Teie seltsis Castel della Pievesse, kus meid preester peab altari ees laulatama.“

„Miks mitte siin? Miks mitte täna?“ küsis Uberti umbusklikult. „Ka Pievanos on preestrid ja kirikuid. Miks weel Castel della Pievesse sõita?“

„Minu wend,“ kogeles Fulvia, „wõiks seda kuulda, ja ta ei lubaks seda iialgi —“

See paistis olewat Ubertile arusaadaw, sest ta polnud ju sugugi mees, keda Orsini oma õele soowis. Ja mis oli tal õieti ütelda? Matteo Orsini oli tal kindel, kui ilus neiu oma sõna ei pidanud. Ja kui ta pidas — palaw weri tõusis Pantaleonele näkku — siis kõwa kants selja taga, sõbrad sõjawäes, ei kartnud ta isegi Borgiat!

„Wõtan Teie ettepaneku wastu. madonna!“ ütles ta otsustawalt. „Kuid andke mulle käsiraha. Wahest üks musu!“

Armunult wõttis ta neiu piha ümbert kinni.

Fulvia wabastas enda osawasti.

„Homseni siis!“

Ütles, ja oli kadunud, weel enne kui Uberti õieti taipama hakkas.

Kõrge õnne ootel, mis talle töotati, ei kaotanud Uberti ometi pead. Ta seadis mehed müüri ääre, jõi öösel ainult wett, mis ta ise kaewust wõttis, nõudis wärawate wõtmed ja peitis need mõõga ja oda seltsis padja alla. Samati pani ta oma toa ukse kõwasti lukku.

Kuid öösel ei sündinud talle midagi paha. Ja hommikul leidis ta donna Fulvia walmis olewat sadulasse istuma. Walmis küll, aga külm ja kinnine. Wiiekesi istuti sadulasse. pruutpaar, Mario, wana Orsini rõugearmiline teener, ja kaks Uberti kaaslast. See ise säras oma wõimu tundes. Kui preester talle kord ju oli ilusa neiu naiseks laulatanud, küll see siis taltsaks jäi. Matteo Orsini jäi aga kõwa walwe all Pievanosse, ja keegi polnud eilsest saadik wärawast läbi pääsnud, peale wäikse tallipoisi, keda ema surmawoodi ette kutsus ja kellele Uberti ise oli wärawa awanud. Ja kes nüüd juba mitu tundi Borgia laagris wiibis.

Oli jõutud mäeharjale; juba pöördi Castel della Pieve peatänawale. Kirudes kiskus Pantaleone Fulvia hobuse kõr-

wale. Sest pulmarongile wastu tuli üks teine, mis suurem ja hiilgavam; selle saafkonna piikidel lehwis Borgia punane lipp.

Juba oli Fulvia enda Uberti käest wabastanud. Piits wuhises hobuse turgale; see ajas enda püsti ja kihutas ratsanikkudele wastu.

„Öigust, hertsog!“ kisendas Fulvia kibedasti. „Öiglust, kõrge herra Valentinois'ist!“

Hobune oli naisratsaniku peaaegu Borgia enese juure kannud, kes, nagu mahe ja naerul, ise kullaga ning kalliskiwidega ehitud, oma piimawalgel hobusel istus. Ta waatas ilusale neiule nii terawasti näkku, et see tahtmata hakkas wärisema. Siis küsis ta lõpmata meeldiwa, meelitawa häälega:

„Öiglust, madonna? Kelle wastu? Ja Teile enesele?“

„Mulle enesele, kõrgus; ja alatu Uberti wastu! See palwekiri sisaldab kõik mu kaebused!“

Ta ulatas Borgiale rulli paberit, mis mõlemast otsast oli kinni pandud ja pitseeritud.

„Palun lugeda!“

Lõpmata hoolikalt tõmbas hertsog kinda käest. Siis kaalus ta rulli käe peal:

„Teine paber ümber?“

Lapse naeratus mängis ta ilusa suu ümber.

„Palwekiri ei pidanud mustunult Teile kõrguse kätte jõudma!“

Borgia naeratus süwenes weel enam, kui ta ringi waatas ja nüüd alles Uberti näis märkawat.

„Teie siin, messiire Pantaleone?“ küsis ta nagu imestades. „Hea küll, seda seletate hiljem! Nüüd wõtke see rull, awage ta ja lugege meile selle sisu ette.“

„See on ainult Teile kõrgusele määratud,“ hüüdis madonna Fulvia.

Ta oli näost väga kahwatu.

„Minu silmad on tõntsid, madonna!“ wastas Borgia nii pehmesti, et kõik, kes ilusat neiut tundsid, kahwatasid. „Ja messiire Pantaleone on minu parem käsi! Miks siis ka mitte minu silmad? Wõtke, messiire, ja lugege!“

Uberti oli nii väga harjunud Borgia sõna kuulma, et ta masinlikult pitsari katki murdis ja siidinööri, mis waha küljes, tõmbas. Kiljatades wajus ta

käsi ühes rulliga; ta oli enese kätt okka otsas wigastanud, mis salamahtinööriisse pandud. Weretilgad seisid tal werewatenä pöidla ja esimese sõrme küljes.

Näis, nagu ei oleks Borgia seda märkanudki.

„Kas pean siis õhtuni seisma?“ küsis ta kärsitult. „Edasi, messiire, lugege!“

Uberti kummardas, wöttis paberikoti üles, tõmbas nöörist, okkast osawasti kõrwale hoides, awas pergamendi ja luges:

„Kõrgus! Pööran Teie poole õiglust paludes nurjatu Pantaleone degli Uberti wastu, kes Teid aralt ära andis, kuna ta lubas —“

„Wale!“ ütles Uberti iseenesele walehele. „Wale ja laim!“

„Lugege aga edasi, messiire!“ naeratas Borgia. „Wastata wõite pärast!“

„— minu wenna Matteo Orsini põgeneda lasta,“ kogeles Pantaleone, „kui ma täna tema naiseks saaksin. Minu wend, kõrgus, ei wiibi Pievanos, selle wastu on meil üks teine, palju hirmsam külaline linnas — mustade rõugete katk. See palwekiri seisis tund aega ühe surija palawal, rõugetega kaetud rinnal ja —“

Kiljatades laskis Uberti kihwtitud pergamendi käest kokku kukkuda. Tema ümber kiskusid kõik oma hobused müürini tagasi, tõmbasid mantlid warjates suule ja nuusutasid nuusutuspuudelid. Nüüd alles märkas Uberti, et ta oli päästmata kadunud ja et okas mitte ilmaaegu polnud rulli sattunud. Ta kahwatas, külm higi tõusis tal otsaesisele. Borgia aga naeratas Fulviale lahkesti wastu:

„Mina tahan õigust teha, madonna ja Teiega alata! Minu arust on messiire Pantaleone o m a lepingu ustawalt täitnud, nii väga kui ta ka minu ja oma kohuse wastu eksis. Nüüd täitke Teiegi oma kohus. Saage selle naiseks, kes Teid teenis!“

„Mis? Mina selle nuuskuri ja kihwtitud mehe naiseks?“

„Haiguse asjus ei tohi Teie temale etteheidet teha, madonna!“ naeris Borgia. „Pealegi tahan mina seda ise näha, kui Teid laulatatakse. Ehk olgu siis, — ta tõmbas kinda ettewaatlikult käest ja wiskas maha — et wenna, kelle pärast Te enda Ubertile lubasite, wälja anate. Jah, te at age ainult ser Matteole,

mis Teil ees seisab, ja kui ta mees on, siis tuleb ta wististi!"

Weri tõusis Fulvia kahwatanud näole, wihaselt walgatas ta hertsogile:

"Olgu nii, kõrgus! Lubage, hertsog, et Mario, minu teener Pievanosse tagasi läheb, ja olge kindel, Matteo annab enda weel täna Teie kohtu kätte."

Cesare noogutas pead; tema tundis naisi, kes, julged kawatsusi tegema, alati teostamisel kaotasid. Puhus mõni kardam tuul, siis nad minestasid ja leppisid kõigege. Ta andis märku edasiminemiseks, käskis Uberti, wahtidest piiratuna, eraldi sõita ja saatis ühe oma mehe Fulvia kõrwale, „et daamil lõbusam oleks."

Castel della Pieves asetati donna Fulvia ühe palee alumisele korrale. Ta kutsus kohe Mario, wana Orsini teenri, oma juure ja saatis selle salateatega Pievanosse, siis jäitakogu päewaks üksi. Öhtul paluti ta Borgia poole sööma ja Borgia ise wõttis ta söögisaalis wastu.

"See pole weel pulma söömaaeg, madonna!" ütles ta tähendusrikkalt, kui daami tooli juurde saatis. „Ja maloodan Teie pärast, et asi nii kaugele ei arenegi."

Ta ei saanud wastust, ja Fulvia ei söönud ega joonud ka midagi. Põlewalt wiibisid ta pilgud uktsel, kuni see wiimaks awanes ja Mario kahe sõjamehe saatel saali astus. Tulija kummaras sügawasti hertsogi ees, aga ta kõne pööras donna Fulvia poole, kes ta noor käskija oli.

"Madonna!" ütles tugew, rõugearmiline teener. „Teie käsk on täidetud. Ma wõin ser Matteo, Teienoore wennakaasa!"

"Kas ta ei tulnud ise, et teda weel waja oli tuua?" naeris Borgia. „Hea küll siis saatke ta siia saali kohtuotsust kuulma."

Uks läks Mario järele kinni, ja kohe muutus sumin eestoas käraks.

"Teie ei tohi sisse minna!" kuuldi hüüdeid. Kas olete hull, mees? Teie ei tohi!"

Selgesti kajas Mario wastus:

"See on kõrguse käsk. Eest ära, mehed, et wõin Matteo Orsini hertsog Valendinoisi ette wiia!"

Nüüd ilmus Matteo läwel, neli Misericordia wenda, walged rüüd seljas ja mustad näokatted ees, järgnesid talle. Nad kandsid raami, mis üleni musta

riidega kaetud, nii et kallis sammet weel pörandat mööda järele lohises.

Ehmatuselhüüe tuli kõigi suust. Külalised, ka Borgia, kargasid püsti.

"Paha nali!" hüüdis hertsog leekides. Ta pööras wälkkiiresti Fulvia poole, kuid neiu koht oli juba tühi. Ta seisis raami kõrwal kesk saali.

"See pole nali, kõrgus!" hüüdis ta kõleda häälega. „Ainult sinu soowi täitmine. Laske wahid puusärk awada ja kaas üles tõsta!"

Ta rebis katted maha, raamil seisis must puusärk, iluta ja ehteta.

"Matteo Orsini tuli oma õde lunastama, wabastama! Mõistke tema peale kohut, tema wastu ei hakka!"

Nüüd wiimaks taganes mahe naeratus Borgia näolt; nüüd wiimaks wälkusid ta mahedad silmad; nüüd wiimaks läksid ta pehmed käed rusikasse.

"Matteo Orsini surnud!" kogeles ta. „Millal ta suri? Mis haiguse kätte?"

"Ta suri eile öösel, kõrgus, mustade rõugete kätte."

Tõusis klaaside ja nõude kõljin ja puude pilbastumine. Raskesti kaetud lauad lükati ümber, ukсед murti maha. Äknast ja uksest jooksid põgenejad wälja ja kadusid külma weebruari öösse.

Üks Borgia seisis weel keset häwitust. Wihast wärisedes silmitses ta noort neiu, kellele ta aga sellegipärast ei julenud läheneda.

"Oi," pilkas Fulvia, „siin pole enam kedagi, kes kõrgele herrale ta waenlase nägu näitaks? Nii siis astu ette, Mario, sina wõid seda tohtida, sest sina oled, nagu su nägu näitab, selle hirmsa haiguse juba läbi teinud! Tõsta kaas üles ja lase Matteo Orsinil weel surmas see madu häwitada!"

Hirmsa needmisega tõstis Borgia rusika, kahwatades laskis ta tema jälle langeda. Ta kiskus lähema akna lahti ja kadus põgenedes öösse.

Takistamata kargasid donna Fulvia ja Mario sadulasse. Neli munka järgnesid neile puusärgiga mäest alla Pievanosse. Alles kui linna torn nähtawale tuli, pidas Fulvia oma hobuse kinni.

"Wabastage enda koormast!" käskis ta munke.

Walged wennad tassisid puusärgi sinna, kus awanes kuristik. Nad wõt-

sid kaane ja kiwid lendasid sügawasse. Puusärk neile järele.

„Ja waene Giuberti?“ küsis donna Fulvia „Kas on ta paranemas?“

„Madonna, ta suri lõunaajal, ma olin waewalt Pievanosse jõudnud. Ometi,

tänu meie ettewaatusesele, haiget pawiljooni jätta, on tema jäänud ainsaks, keda katk tabas. Ser Matteo, Teie wend, aga wõib sel õhtul rahulikult magama heita, sest see madu, kelle nimi Borgia, usub, et ta on surnud!“

Hirmsad Saalomoni saared.

Inglise kirjanik Jack London.

Ei saa eitada, et Saalomoni saared on üks Jumalast põlatud saarestik. Muide, on weel pahemaid kohti ilmas. Kuid wärske inimese pääle, kes looduseinimestest ja-elust aru ei saa, wõiwad Saalomoni saared hirmust mõju awaldada.

Tõsi on, et palawik ja kõhutõbi on säääl alati liikumas, et wastikuid naha-haigusi on säääl küllalt, et õhk on kül-lastud mürgist, mis tungib igasse naha-aku, haawa ehk krammi ja tekitab pahu-paiseid, ja et paljudest tugewatest inimestest, kes säääl surmast pääsid, kodumaale waremed tagasi tulid. On ka tõsi, et Saalomoni saarte päriselanikud on metsikud ja armastawad inimeseliha süüa ja inimesepäid koguda. Nende kõrgem sportlase ideaal on inimest seltagant tabada ja tomahawki löögiga selgroogu mõistuse asupaigast lahutada. On ka tõsi, et mõnel saarel, nagu Malaital, kasu ja kahju arwatakse mõrtsukatöödes. Pääd on wahetuskaubaks ja walgete päid hinnatakse iseäranis. Wäga tihti määravad tosin külasid auhinna, mille saab sõdur, kes ette näitab walge pää, wärske ja werise.

Kõik ülalnimetatud on täitsa õige, ja on siiski walgeid inimesi, kes elasid hulk aastaid Saalomoni saartel ja tundsid igatsust nende järele, kui nad sääält pidid lahkuma. Inimene tarwitseb olla ainult ettewaatlik, — ja õnnelik —, et kaua Saalomoni saartel elada; aga ta peab ka parajast sordist olema. Tema hinge peab olema wajunud möödapääsematu walge inimese pitsat. Ta peab olema möödapääsematu. Ta peab omama hooletuse detailide wastu, määratu enese-awamise ja tõu egoismi, mis weenab, et üks walge on igal äripäewal tuhat neegrit wäärt ja pühapäewal kaks tuhat. Sest sarnased on asjad, mida

möödapääsematu walge on teinud. Ja weel üks asi: walge, kes soowib möödapääsematu olla, ei pea mitte ainult teist tõugu põlgama ja enesest palju arwama, tal ei pea ka palju ettekujutuswõimet olema. Ta ei pea aru saama mustade, kollaste ja pruunide inimeste kommetest, instinktides, mõtetest; sest mitte nii pole walge tõug omal kuninglikul wõidukäigul maailmas sammund.

Bertie Arkwright ei olnud möödapääsematu. Ta oli liiga tundelik, liiga peene ehitusega ja omas liiga palju ettekujutust. Ta oli ülearu erk oma ümbruse wastu. Sellepärast olid Saalomoni saared kõige ebakohasem koht maailmas tema jaoks. Ta ei tahtnud sinna paigale jääda. Wiienädalane seisak aurikut oodates, otsustas ta, pidi huwi algelu wastu, mis terwet tema olewust waldas, rahuldama. Wähemalt ütles ta seda daamidele „Makemböl, ehk küll mitmesudega; ja need austasid teda kui kangustõnagelast, sest nad olid naisturistid ja tundsid julgeolekut ainult laewal, Saalomoni saarestikust läbi sõites.

Laewal oli weel üks teine mees, keda daamid aga tähele ei pannud. See oli wäike krimpsus mees, punase puu karwa kuiwetand näoga. Tema nimekirjas märgitud nimi pole tähtis, aga teist nime — kapten Malu — tarwitasid needrid New-Hannower'ist New-Hebride'ideni hirmutamiseks. Ta haris metslasi ja metsikust, ja pääle palawikku ja kannatusi Sirderite ja ülewaatajate piitsade abil, kraapis 5 miljoni raha kalade, sandaalipuu, perlmutteri, elewandiluu, kopra, kaubajaamade ja istanduste näol kokku. Kapten Malu murtud wäikses sõrmes oli rohkem möödapääsematust, kui Bertie Arkwright'i terwes luukeres. Kuid siiski, daamid otsustasid ainult

wälimuse järele ja Bertie oli wastuwaidlemata ilus mees.

Bertie ajas kapten Malu'ga suitsetamistoas juttu ja teatas talle oma kawatusust Saalomoni saarte werise eluga tutwuneda. Kapten Malu tunnustas selle kawatsuse tähelepanu ja austuse wääriliseks. Mõni päew hiljem, kui noor reisija ta'le tahtis automaatlist 44-kaliibrist rewolwrit näidata, hakkas Bertie teda huwitama. Bertie seletas mehahnismi ja näitas ta tegewust.

„See on nii lihtne,“ ütles ta. „See siin laadib teda ja laseb lahti, näete. Ja siis on ainult waja triklit wajutada, kaheksa korda, nii ruttu, kui wõib sõrme liigutada. Waadake seda kaitset. See meeldib temas kõige enam. Ta on hädaohuta. Ta on täitsa hädaohuta. Te näete, kui kindel ta on.“

Kui ta rewolwert käes hoidis, oli raud just kapt. Malu rinna kohal. Kapten Malu sinised silmad waatasid terawalt rewolwrit.

— „Kas Te ei pööraks teda wähe teisele poole?“ küsis ta.

— „Ta on täitsa hädaohuta,“ kinnitas Bertie, „ma lükkasin magasiniga tagasi. Te teate, ta pole praegu laetud.“

— „Rewolwer on siiski laetud!“

— „Aga ta ei ole!“

— „Pöörake ta siiski kõrwale.“

Kapten Malu hääl oli ühetasane ja waikne, aga ta silmad ei pöördunud rauast, kuni see kõrwale oli keeratud.

— „Wiie naela pääle wean kihla — ta ei ole laetud,“ pani Bertie ägedalt ette. Teine raputas pääd.

— „Siis ma näitan Teile.“

Bertie pani raua otsa wastu oimu; nähtawasti kawatsedes kukke tõmmata.

— „Üheks sekundiks!“ ütles kapten Malu rahulikult, kätt wälja sirutades. „Laske ma waatan.“

Ta keeratas rewolwri mere poole ja lasi. Järgnes kõrwulukustaw pauk, silmapilkselt weeres tuline ja suitsew tühi padrunk tekile. Bertie suu läks imestuses lahti.

— „Ma lasin ometi barabani alla, eks?“ seletas ta. „See oli rumal minu poolt, pean ütlema.“

Ta naeratas haledalt ja istus toolile. Weri woolas tal näost ära, tumedaid ringe silmade all näidates. Ta käed wärisid ja ei saand wabisewat paberossi suhu panna. Maailm tähendas

talle liiga palju ja ta nägi end juba purustud päaga tekil.

— „Tõepoolest“ . . . ütles ta, „ . . . tõepoolest.“

— „See on kena sõjariist ütles kapten Malu, automaati tagasi andes.“

Kommissar, kes Sidneyst tagasi sõitis, oli „Mekembo'l, ja tema lubaga peatati Ugi juures, et misjonäri maale tõsta. Ugis seisis „Arla, kapten Hanseni käsutusel. „Arla“ oli üks laewadest, mida kapten Malu omas ja wiimase mõjul läks Bertie „Arla“ pääle kui külaline neljaks päewaks tööliste korjamise reisisle Malaita kallast mööda. Siis pidi teda „Arla Reminge Plantatsioon'i wiima, mis ka kapten Malu omandus oli; sinna jääks Bertie üheks nädalaks ja siis saadetakse teda Tulagisse, walitsuse asupaika, kus ta kommissari külaline oleks. Kapten Malu, tehes weel kaks korraldust, kaob sellest jutust. Üks oli kapten Hansen'ile, teine Reminge Plantatsioon'i walitsejale. Mõlemad käsud olid ühe sisulised, nimelt: Mr. Bertram Arkwright'i põhjalikult Saalomoni saarte tooruse ja julmusega tutwustada. Soisistati, et kapten Malu lubanud kasti Shoti wiskyga iseäranis hiilgawa juhtumise eest, mis Mr. Arkwright'ile osaks.

* * *

— „Jah, Swarz oli alati liiga kangekaelne. Waadake, ta tahtis nelja inimest meeskonnast Tulagisse wiia, et neid piisutada lasta, ametlikult, ja hakkas parkasiga minema. Oli kaunis tuulne ja paat läks ümber. Swartz ükski uppus ära. Muidugi, see oli ainult juhtumise kaupa.“

— „Jah? Tõesti?“ küsis Bertie waevalt kuulates ja waatles rooli juures olewat mustanahalist.

Ugi kadus tagapool ja „Arla“ libises Malaita metsaga kaetud kallaste poole. Roolimeest, kes Bertie'd nii huwitas, ilustas orgina läbi nina torgitud nael. Kaela ümber oli tal püksinööpidest ehe. Läbi aukude ta kõrwades oli pistetud: kilukarbi wõti, murtud hambaharja wars, sawipiip, waskratas äratuskellast ja mõned tühjad Winchesteri padrunid. Rinnal rippus tal pool portsellaan taldrekut. Nelikümmend sedawiisi ilustud mustanahalist olid tekil: wiisteist laewameest, teised — hiljuti palgatud töölised.

„Muidugi oli see ainult juhtumine,“ ütles Arla tüürimees, sirge tumesilmaline mees, kes enam professori, kui merimehe meedi välja nägi. „Johnny Bedipil oli peaaegu samasugune juhtumine. Ta tõi maaltpäale nuhtluse mõnda meest ära, kui nad ümber ajasid. Aga ta oskas paremini ujuda, kui nemad ja kaks neist uppusid ära. Ta tarwitas paadi äärt ja rewolwrit. Muidugi oli see ainult õnnetus.

— „Need juhtumised on üksteisele kaunis sarnased,“ tähendas kapten. „Näete seda meest rooli juures, mr. Arkwright? Ta on inimesesõoja, kuus kuud tagasi tappis ta ühes teistega tolleagse „Arla“ kapteni ära. Nad tegid seda just tagumise masti juures.

— „Tekk oli pärast seda koledas seisukorras,“ ütles tüürimees.

— „Peab seda nii mõistma . . . ?“ algas Bertie.

— „Just nii,“ kinnitas kapten Hansen. „See oli õnnetu juhtumine.“

— „Aga tekil . . . ?“

— „Just nii. Nad tarwitasid selle juures kirwest.“

— „Praegune meeskond?“

Kapten Hansen jaatas.

— „Endine kapten oli alati liiga hooletu,“ seletas tüürimees. „Ta pööras just selja, kui see sündis.“

— „Meie ei saa siin midagi teha,“ kaebas kapten. „Walitsus kaitseb neegrid alati walgete wastu. Teie ei wõi esiteks lasta. Teie peate laskma neegrit esimest pauku anda, muidu nimetab walitsus seda mõrtsukatööks ja Te lähete Fidshile. Sellepärast siin on niipalju õnnetusi.“

Kutsuti lõunale ja Bertie ühes kapteniga läks alla, tüürimeest tekile wahti jättes.

— „Pidage seda musta saatana silmas,“ ütles kapten alla laskudes. „Mulle ta nägumõnestpäewast saadik ei meeldi.“

— „Hää küll,“ wastas tüürimees.

Lõuna oli peaaegu möödas ja kapten oli just jutu keskel tapmisest „Scottish Chiefsil.“

— „Ja,“ rääkis ta, „see oli kõige parem laew terwel rannal, aga ta sahtus karile ja paadid tungisid kallale. Sääli oli wiis walget, meeskond santakrutslastest ja samoaanlastest, ja ainult warahoidja pääsis. Laewal oli weel kuuskümmend töolist. Neile tehti kai-kai-

kai-kai? — wabandage, ma tahtsin ütelda: nad söödi ära. Siis oli weel „James Edwards“ — toredasti ehitud . . .“

— Kuid sel silmapilgul kuuldus tugew wanne tüürimehelt ja metsiku koori kisa. Rewolwer paukus kolm korda ja siis kostis wali sulpsatus. Kapten Hansen jooksis kohe ülesse ja Bertie silmi pimestas rewolwri paukumine, mida ta üles hüpatas välja tõmbas. Bertie läks etfewaalikumalt ülesse, kaheldes, enne kui pään kajuti takka välja pistis. Midagi polnud juhtunud. Tüürimees wäris erutuses, rewolwer käes. Ta seisis hüppamiseks walmis, nagu ähwardaks seljatagant hädaoht.

— „Üks meestest kukkus merde,“ ütles ta weidra häälega, „ta ei osanud ujuda.“

— „Kes see oli?“ küsis kapten.

— „Auiki,“ oli wastus.

— „Aga ma kuulsin pauku,“ ütles Bertie, erutuses wärisedes, sest ta aimas juhtumist ja see juhtumine oli õnnelikult möödas.

Tüürimees urises: „See on kuradi wale. Mitte ühte pauku pole lastud. Neeger kukkus üle parda.“

Kapten Hansen waatles Bertied tuhmil silmil, pilgutamata.

— „Ma — ma mõtlesin . . .“ algas Bertie.

— „Paugud?“ küsis kapten Hansen kiirelt. „Paugud? Kas Te lasite, Mr. Jacobs?“

— „Mitte ühte pauku,“ kinnitas Mr. Jacobs.

Kapten waatas wõidukalt oma külalise otsa ja ütles, „Nähtawasti õnnetus. Lähme alla, mr. Arkwright, ja lõpetame söömise.“

Bertie magas sel ööl kapteni kajutis wäikeses eraldud suure kajuti osas. Esimine sein oli terwelt ilustud püsside laoga. Woodi kohal oli weel kolm püssi. Woodi all oli suur sahtel, mis, nagu lahtitõmbamise juures selgus, oli täidetud püssimoonaga, dünamiidiga ja mõne purgi lõhkeainetega. Bertie walis teisel pool olewa aseme. Wäiksel laual oli silmapaistwal kohal „Arla“ päewaraamat. Bertie ei teadnud, et see oli eraldi igaks juhtumiseks kapten Malu poolt walmistatud ja luges säält, et 21. septembril kukkusid kaks meest üle parda ja uppusid ära. Aga Bertie luges ka ridade wahelt ja teadis rohkem. Ta lu-

ges, et „Arla“ parkassile tungiti kallale ja ta kaotas kolm meest; kapten leidis katlas inimese liha keemas — liha oli ostetud meeskonna poolt; Fuirannas signaalimise juures õnnetult lõhkenud dünaamiit tappis mõned inimesed; öised kallaletungimised; sadama põgenend kuni koiduni; metslaste kallale tungimised mangiferisoodes ja nende laewastikkude poolt kaugemal. Üks liik juhtumisi, mis monotoonse segadusega ette tuli, oli surm kõhutõwe läbi. Bertie märkas hirmuga, et ka kaks walget, külalised „Arla“ pääl, olid nii surnud.

— „Pean tähendama,“ ütles Bertie järgmisel päewal kapten Hansenile, „et ma waatasin Teie päewaraamatu läbi.“

Kapten awaldas pahameelt, et päewaraamat polnud õigel ajal ära koristud.

— „Kõik see kõhutõbi, teate, on rumalus, niisama kui need õnnetumad uppumised.“

Kapten imestas awalikult oma külalise meeleterawust, tõi mõned tähtsusetad wastulaused ja andis siis wiisakalt järele.

„Jah, waadake, see on just nii, mr. Arkwright. Neil saartel on paha kuulsus. Liiga tihti tuleb tapmisi ette, see ei ole häa. Aga kui inimene haiguse kätte sureb, on kõik korras. Mina mõtlesin, et „Arla“ kapten suri kõhutõppe, kui ma tema kohale sain. Pärast oli juba hilja ära ütelda, olin juba kontrahile alla kirjutanud.“

„Pääle selle,“ lisas mr. Jacobs juure, „on liiga palju uppumisi. See äratab kahtlust. Kõik see on walitsuse süü. Walgetel ei ole wõimalust ennast mustade wastu kaitsta.“

„Kuulake „Princess“i“ tüürimeheyankee lugu,“ jutustas kapten. „Princess“il“ oli wiis walget ja weel walitsuse agent. Kapten, agent ja warahoidja olid kahe paadiga maal. Nad tapeti kõik maha. Tüürimees ja bootsmann ühes wiiteistkümmne mehega-samoalaste ja tougaanlastega — olid laewas. Kaldalt tuli käri neegrid. Esimese pääletungimise ajal tapeti bootsmann ja meeskond ära. Tüürimees wõttis kolm padrundi wõõd, kaks wintshesterid ja ronis ülesse raale. Ainult tema jäi ellu ja teda ei tohi rumalaks nimetada. Ta walas ühest püssist, kunni see nii palawaks läks, et ei wõinud teda enam käes hoida, ja siis walas ta teisest. Tekk oli neeg-

ritest must. Ta pühkis nad minema. Siis hüppasid nad wette ja hakkasid kaldale ujuma ja ta lasi neid rumalast pääst weel ühe tosina maha. Ja mis ta selle eest sai?“

„Seitmeks aastaks Fidshile,“ torkas tüürimees wahele.

„Walitsus ütles, et ta ei olnud õigustud neid tapma, kui nad wees olid,“ seletas kapten.

„Sellepärast surewad nad nüüd kõhutõppe,“ lisas tüürimees juure.

Bertie tundis himu sellest reisist otas olewat.

Hiljem kõneles ta weel mustanahaliselega, keda temale inimesesööjana esitati. Selle mehe nimi oli Sumasai. Ta oli olnud kolm aastat Queenlandi istanduses. Ta oli olnud Samoas, Fidshil ja ja Sidneys: ja kui laewamees oli ta olnud töölisi korjawate laewadega New-Britainis, New-Islandis ja Admiralteedi saartel. Ta oli suur naljahammas ja täitis oma kapteni soowi. Jah, tema on inimesi söönud. Palju? Seda just ei mäleta. Walgeid ka; nad on wäga maitsewad, ainult mitte nii, kui nad haiged on. Ükskord olla ta haiget söönud.

„Ausõna,“ hüüdis ta meeletuletades, „ma olin kaua peale seda haige. Kõht walutas kõige rohkem.“

Bertie tuksatas ja küsis päade kohta. Ja, Sumasail on maal mitu pääd peidus kindlas kohas, hästi kuiwatud ja suitsetud. Üks on ühe shooneri kapteni oma. Sellel on pikk lõuahabe. Ta müüks teda kahe suutäie tubaka eest ära. Mustade pead müüb ta ühe suutäie tubaka eest ära. Tal on weel mõned lapsepead, pahas seisukorras, need annab ta peaaegu muidu ära.

Wiis minutit hiljem istus Bertie trepil musta kõrwal, kes koledat nahahai-gust põdes. Ta päris ja sai teada, et see pidalitõbi on. Ta ruttas minema ja pesi end antiseptilise seebiga. Sel päewal pesi ta ennast mitu korda, sest iga mees laewal põdes ühte ehk teist haigust.

Kui „Arla“ mangiferirägastikus ankruga jäi, tõmmati talle kahekordne okastraa-dist aed mööda reelingit ümber. Ja kui Bertie piikide, wibude, noolte ja snideritega warustud lotju nägi, soowis ta tõsisemalt kui kunagi enne, et see reis juba ükskord lõpeks.

Sel õhtul wiiwitasid metslased päikse loojanemisel laewalt lahkumisega. Mõ-

ned said häbematuks, kui tüürimees neid minna käskis.

„Pole midagi, küll ma tean,“ ütles kapten Hansen, alla minnes.

Tagasi tulles näitas ta Bertie õnge külge kinnitud dünamiidipulgakest. Kui juhtub, et paberist ümbrikus on tühi rohupudel tükikese süütuma nõõriga, siis võib mõndagi petta. Ta pettis Bertiet, kui ka metslasi. Kui kapten Hansen nõõri põlema süütas ja õnge ühe metslase niudesideme külge kinnitas, wallutas metslast sarnane kange iha kaldale pääseda, et ta unustas niudesideme maha võtta. Ta kargas üle parda ja teised tema järele. Bertiet wallutas hirm, niisama ka kapten Hanseni, Ta unustas need kakskümmend wiis töölist, kellele oli ette makstud, kolmkümmend shillingit igäuhele. Nad hüppasid ühes randlastega üle parda ja järgnesid sisisewa klorodiinipudeli wedajale.

Bertie ei näinud, kui pudel lõhkes, aga et tüürimees pãras just sel ajal tõelise dünamiidikepikese lõhkema pani, wõis Bertie kas wõi admiralteedi kohtus wanduda, et keegi purustud sai.

Kahekümne wiie töölise põgenemine maksis „Arla“le nelikümmend naelsterlingit ja, et nad põsastikus olid, ei wõinud tagasisaamise peale lootagi. Kapten ja tüürimees otsustasid oma muret külmas tees uputada. Külme tee oli whisky pudelites ja Bertie ei teadnud, et külme tee uimastab. Ta nägi ainult, et mõlemad jäid purju ja hakkasid wiimaks waidlema, kuidas peab purustud neegri kohta teatama: kas ta uppus wõi suri kõhutõppe. Kui nad magama jäid, oli tema ainuke walge, kes ülewal oli, ja ta pidas koiduni wahti, kallalitungimist maapoolt ja meeskonna mässu kartes.

Weel kolm päewa wiitis „Arla“ ranna ääres ära ja kolm õhtut jõid kapten ja tüürimees end täis, Bertiet wahtima jättes. Nad teadsid, teda võib usaldada, kuna tema kindlasti otsustas nende ülespidamisest kapten Malule teatada, kui ta aga ellu jääb. Siis jäi „Arla“ ankru Reninge Plantatsloni juures, Guadalcanaril, ja Bertie maandus kergendusohkega ja surus walitseja kätt. Mr. Harriwel oli tema teenistuses.

„Ärge hirmuge, kui mõni meie mees-
test rusutuna näib,“ ütles mr. Harri-

wel, teda intiimilt kõrwale tõmmates. „Räägitakse mässust ja kaks kolm kahtlast märki on olemas, aga mina mõtlen, see on kõik lori.“

„Pa-palju musti teil istanduses on?“ küsis Bertie südame langedes.

„Praegu töötawad just nelisada,“ wastas mr. Harriwel armastuswääriliselt, „aga meie kolm, Teie ühes arwatud, ja „Arla“ kapten ühes tüürimehega saame nendega muidugi wäga hästi hakkama.“

Bertie pööras Mac Tavishi, toidumuretseja, poole terwitusega, kuid see ei pidanud tutwustamist peaaegu tarwilikuks, niisuguse ägedusega soowis ta teenistusest lahkuda.

„Ma olen naisemees, mr. Harriwel. Ma ei wõi kauemaks jääda. Rahutused puhkewad lahti, see on kindel, nagu nina Teie näos. Neegrid hakkawad mässama ja siis tulewad teised Hohoni koledused.“

„Mis need Hohoni koledused on?“ küsis Bertie, kui Mac Tavish weendus kuu lõpuni jääma.

„Ta mõtleb Hohoni istandust, Isabelil,“ wastas walitseja. „Neegrid surmasid wiis walget maal, wõtsid shoneeri ära, tapsid kapteni ja tüürimehe ja põgenesid Malaitale. Ma ütlesin alati, nad on Hohonis liiga hooletud. Nad katsugu meid siin üne pealt tabada. Lähme, mr. Arkwright, naudime wäljawaadet meie werandalt.“

Kuid Bertie mõtles enam selle peale kuidas komissari juure Tulagisse pääseda, kui wäljawaate peale. Ta just arutas seda, kui üks püss wäga ligidal, just tema kukla taga paukus. Selsamal ajal oleks ta käsi peaaegu wälja weni-
nud, nii ägedalt kiskus teda mr. Harriwel uksest sisse.

„Oli see üks salalik kurat,“ kirus walitseja, teda igast küljest katsudes, kas ta ikka terve on. „Mul on ütlemata kahju See juhtus päewa ajal ja ma ei oleks seda uneski arwanud.“

Bertie oli kahwatanud.

„Nad tapsid endise walitseja ka nii,“ kinnitas Mac Tavish. „Purustasid ta pää werandal. Märkasite seda tumedat täppi trepi ja ukse wahel?“

Bertie tahtis koktarli jooma hakata, mida mr. Harriwel talle walmistas, kui üks mees ratsatilikonnas sisse astus.

„Mis jälle on?“ küsis walitseja pilku tulija näole heites.

„Jõgi on jälle üle ajanud, wõi?“

„Jõgi olgu, kus kurat — neegritest on jutt. Tulin pilliroost wälja, kui kaks-teist jalga tagapool mu peale lasti. See oli snider ja lasti puusa juurest. Nüüd tulin teada saama, kust ta snideri sai. Ah, wabandage! Wäga rõomustaw Teid näha, mr. Arkwright.“

„Mr. Brown minu abiline,“ tutvustas mr. Harriwel. „Ja nüüd joome.“

„Aga kust ta selle snideri wõttis?“ küsis mr. Brown. „Ma olin alati püside hoiu wastu samases kohas.“

„Nad on ikka seal,“ ütles Harriwel äritatult.

Mr. Brown naeratas uskmatult.

„Lähme, vaatame,“ ütles walitseja.

Bertie läks nende kaasas kontori, kus walitseja wõidukalt suure kasti peale tolmuses nurgas näitas.

Mac Tavish awas kasti. Walitseja pörkas tagasi, kast oli tühi. Kohutawa waikuse juures wahtisid nad üks teise otsa. Harriwel langes kurwalt kokku.

Mac Tavish wandus.

„Mis ma alati ütlesin — teenrid ei wõi usaldada.“

„Asi näib tõsine olewat,“ andis walitseja järele. „Aga meie saame nendega walmis. Olge head, herrad, wõtke lõunasöögile omad püssid kaasa, ja Teie, mr Brown, walmistage nelikümmend ehk wiiskümmend dünamiidikepikest. Tehke nõõrid lühikesed ja hääd! Meie neid õpetame! Ja nüüd olge head, lõuna on walmis.“

Üks asi, mida Bertie wihkas, oli riis ja sellepärast sai tema üksi lõunaks maitsewat munakooki. Ta lõpetas söömise peaaegu juba, kui Harriwel ka munakoogi juure asus. Ta wõttis ühe suutaie ja sülitas korraga kisades wälja.

„See on juba teist korda,“ teatas Mac Tavish süngelt.

Harriwel kõhis ja sülitas ikka weel.

„Mis teist korda?“ sosistas Bertie.

„Mürk,“ oli wastus. „Kokk puuakse nüüd ülesse.“

„Nii tapsid nad misjonäri Cape Marshis,“ rääkis Brown. „Ta suri kole-dalt. Jessie“ peal räägiti, ta röökimine olnud kolme miili kaugusel kuulda.“

„Ma panen koka raudu,“ wihastas Harriwell, „Õnn, et asi õigel ajal il-siks tuli.“

Bertie istus kahwatult. Ta nägu oli wärwitu. Ta katsus rääkida, kuid ainult korin tuli wälja. Kõik waatasid teda murelikult.

„Ärge ütelge seda! Ärge ütelge seda“, hüüdis Mac Tavish.

„Jah, ma sõin seda terwe taldreku-täie ära,“ karjus Bertie ähkides, nagu tuuker, äkisti hingata saades.

Hirmus waikus kestis weel pool mi-nutit ja ta luges oma saatust nende silmist.

„Wõib olla, ei olnud siiski mürki,“ ütles Harriwel rõhutult.

„Kutsuge kokk,“ käskis Brown.

Tuli kokk, hirwitaw mustanahaline läbitorgitud nina ja kinnitopitud kõr-wadega.

„Kuidas seda nimetakse, Wi-wi?“ mõirgas Harriwel, süüdistawalt muna-koogi peale näidates.

Wi-wi oli, loomulikult, hirmunud ja segane.

„Pange teda ennast sööma,“ andis Mac Tavish nõu. „See on kõige parem proow.“

„Harriwel täitis lusika koogiga ja kargas koka poole, kes kohe kabuhir-mus põgenema.“

„See on kindel tõestus,“ ütles Brown tõsiselt. „Ta ei taha seda süüa.“

„Mr. Brown, olge head, pange teda raudadesse.“ Siis pööras ta end armastusewääriliselt Bertie poole. „Kõik on korras, herra, see on juba kommis-sari asi ja kui Teie surete, saab tema poodud.“

„Walitsus seda wist küll ei luba,“ arwas Mac Tavish.

„Aga herrad,“ hüüdis Bertie, „mõ-telge ometi minu pääle.“

Harriwel kehtas kahetsedes õlgu.

„Kahju küll, mu herra, aga see on metslaste kihwt ja selle wastu meie rohtu ei tea. Rahustage end ja kui. . .“

Kaks püssipauku wäljas segasid juttu, ja Brown laadis sisse astudes oma püssi uuesti ja istus laua ääre.

„Kokk suri,“ teatas ta. „Palawik, äki-line juhtumine.“

„Peale dsini,“ täiendas Brown.

Harriwel nimetas end lolliks ja rut-tas dsinipudeli järele.

„Korruga, korruga!“ ütles ta Bertiele, kes kaks kolmandikku tassitait puhas-tamata piiritust alla neelas ja nüüd

walu pärast kõhis ja hoigas, kuna tal pisarad mööda palgeid alla jooksid.

Harriwel katsus ta pulssi ja kehasoojust ja kahtles, kas munakook oli just mürgitud. Brown ja Mac Tawish kahtlesid ka, kuid Bertie märkas nende hääles waletooni. Söögiisu tal ei olnud ja ta katsus wargsi laua all oma pulssi. See kiirenes, kuid ta ei mõistnud seda joodud dsini arwele panna. Mac Tawish läks, püss käes, werandale luurama.

„Nad koguwad end kõögi juure,“ teatas ta, „ja neil on palju sniderid. Minu plaan on neile seljataha hiilida ja kallale tungida. Tulete kaasa, Brown?“

Harriwel sõi rahulikult, kui Bertie leidis, et ta pulss wiie löögi wõrra kiirenenud oli. Siiski ei suutnud ta paigale jääda, kui püssid paukuma hakkasid. Sniderite ragina hulka kostsid dämonliku kisa ja müra tagaseinal Mac Tawishi wintshesterite mürtsud.

„Nad panid jooksu,“ tähendas Harriwel, kui hääled ja paugud tagapool waikisid.

Waewalt jõudsid Mac Tavish ja Brown tagasi, kui wiimane luurama läks.

„Neil on dünamiiti,“ teatas ta.

„Siis tarwitame meie ka dünamiiti,“ pani Harriwel ette.

Pooltosinat kepikesi tasku pistes ja põlewa sigariga warustatult läksid nad ukse poole. Ja siis juhtus see. Pärast süüdistasiwad nad Mac Tavishi ja see andis järele, et laeng oli liiga tugew olnud. Pooled sööginõudest läksid puruks ja kell jäi seisma. Wiha pärast kisades ruttasid kõik kolm wälja ja pommitamine algas.

Kui nad tagasi tulid, ei olnud Bertie enam seal. Ta roomas kontori, kindlustas selle ja dshinikoshmaaris põrandale wajudes suri ta tuhandet wiisi, kuna ta ümber wõitlus kees. Hommikul haigelt wälja ronides leidis ta päikse taewast ja arwatawasti oli ka Jumal seal, sest ta peremehed olid elus ja weata.

Harriwel sundis teda kauemaks sinna jääma, kuid Bertie otsustas „Ar-lal“ Tulagini sõita, kus ta järgmise auriku tulekuni kommissari majas istus. Tagasiminewalaurikul olid daamid-turistid ja Bertie oli jälle kangelane, kuna kapten Malu, nagu harilikult, tähelepanemata jäi. Kuid kapten Malu lähetas Sidneyst kaks kasti parimat Shoti wisky, sest ta ei suutnud otsustada, kelle teenus oli Bertie Arkwrighti tähelepanuwäärilisem juhtumine, kapten Hanseni wõi mr. Harriwel'i.

Kotkas.

Wene kirjaniku Leo Tolstoi mõistujutt.

Kotkas tegi omale pesa suure tee ääre, kaugel merest, ja kaswatas poegi.

Kord töötas rahwas puu kõrwal, aga kotkas tuli pesa juurde suure kalaga küünte wahel. Rahwas nägi kala, piiras puu ümber, kisendas ja loopis kiwe kotka peale.

Kotkas kaotas kala, inimesed tõstsid selle üles ja läksid minema.

Kotkas istus pesa äärel, aga kotka pojad tõstsid oma peakesed üles ja hakkasid piuksuma: nad palusid toitu.

Kotkas oli wäsinud ja ei suutnud enam lennata mere ääre; ta laskus pesasse, kattis pojad tiibadega, meelitas neid, korraldas sulgi ja nagu oleks palunud, et nad weidi ootaksid. Kuid mida enam ta neid paitas, seda waljuni pojad piuksusid.

Siis lendas kotkas nende juurest minema ja istus puu kõrwale oksale.

Kotkapojad aga piuksusid ja sädistasid seda paluwamalt.

Siis kisendas kord kotkas ise waljusti, korraldas oma tiivad ja lendas raskelt mere poole. Ta tuli tagasi alles hilja õhtul; ta lendas tasa ja hästi ligi maad; küünte wahel hoidis ta jälle suurt kala.

Kui ta puu juure jõudis, siis waatas ta ringi, — kas pole jälle rahwast lähedal, löi siis tiivad kähku kokku ja istus pesa äärele.

Kotkapojad tõstsid pead üles, ajasid suud ammuli; ja kotkas kiskus kala lõhki ja toitit oma poegi.

Pulmarüüd.

Soome kirjanik Hilda Tihlä.

Taat ja eit olid praegu koju jõudnud oma inseneerist-poja pulmast.

Eit silmitses oma wana koltunud kirikuskäimise rüüdi, mis tal pulmas oli olnud pealisriideks.

Hella häälega ütles ta taadile:

„Kas sul weel meeles on, isa, et kewadel sai sellest nelikümmend aastat, kus sa mulle selle rüü ostsid? Tõid kihluseks.“

„Mäletan selgesti,“ wastas taat. „See oli just õhtupoolikul. Sa ootasid mind Aitola sauna taga. Sõitis sealt külamees mööda, ja meid nähes hüüdis ta: „Kas põrsaid söödad wõi ootad oma sigu?“

„Ja sina, isa, wastasid: „Jätan sullegi.“ Too külamees on juba kolmkümmend aastat maamullas maganud. Ta oli alati nii kerglane ja heitis tihti rumalat nalja.“

Kuna wanad sedawiisi oma minewikku arutasid, oli rüüd tähelepanemata põrandale langenud. Taat märkas seda.

„Ära kallist riiet jalge alla jäta.“

Ruttu tõmbas eit ta üles ja hakkas puhastama.

„Palju see rüüd ka oma ajal maksis?“

„Nõuti ikka üle paarikümne.“

„Sina, isa, kulutasid nii suure summa minu peale.“

„Hm.“

„Aasta pärast olid pulmad.“

„Hm.“

„Ja jälle aasta pärast sündis Kalle.“

„Nõnda see oli.“

„Kiiresti on ajad möödunud, ja Kalle on suur herra.“

„Jah, seda küll.“

„Meie ainus pojake.“

„Hm.“

Kui palju on see poeg meie käest warandust neelanud, ja seepärast ongi ta nii suur herra.“

„Oo, miks kordad seda nii tihti?“

„Hm.“

„Kas isa on pahane wõi?“

„Ei. Kalle pole enam meie laps. Wõõras näib mulle see herra, ja weel wõõram ta naine.“

„Aga nad olid nii head. Söötsid ja jootsid meid.“

„Ja nagu häbi tundsid meist.“

„Kalle häbenes nagu seda rüüdi.“

„Oleks sa lasknud poja, nagu mina tahtsin, turbatõliseks jääda, siis poleks ta ka ilmiski oma wanu, õiglasi wänemaid häbenenud. Nüüd on meie ainus pojake seal, kuhu sa ta ise upitasid; seal kõrgel, nii et meie isegi enam juure ei ulata.“

Taadi kõne järgi tulid eide silmisse pisarad, ja õhates lausus ta:

„Sina, isa, pead hoolitsema, et nad mulle selle mu koltunud rüü wiimsel teekonnal selga paneksid, ja Kalle — Kallet soowin ma kandjaks.“

Õnnetu.

Andres Silla.

Õnnetu see inimene,
kes ei oska õigel ajal
teisele siin lahketa sõna
õelda elu okasrajal;

Kes ei oska läbi murda
hinge ümber tekkind müürist,
õigel ajal kinni wõtta
elu heledamast tüürist;

Kesse tigiduse taha
parimadki tunded peidab
ja siis kinnisilmil endast
ainult külmust wälja heidab;

Kesse armastuse hääled
sumbutab kõik kõris juba,
oma suhu head sõna
iaal ilmuda ei luba:

Rõõmutu ta ilmas ise,
rõõmutud on ka kõik teised,
kes weel liiguwad ta ligi —
kurwad, rõõmutud ja õised!

Tähtedewaheline reisibüroo.

Austria kirjaniku Hellmuth Unger'i romaan.

4

„Ausõna. See seal teise!pool, keda nii hea meelega luku taha tahaksite toimetada, on ainult minu sõber. Ta näeb meid, teretab. Waadate! Näüüd lähneb ta minema. Ta teab, et näüüd kõik korras on. On täiüsa asjata minu wastu midagi ette wõtta. Lähme kuhugi bar'i. Tulge.“

„Mis Te tahate minust?“

„Küllap saate warsti teada. Meie asjad on lühikesed.“

Mr. Little järgnes wõõrale, kes end nime-
tas Pot'iks.

Nad läksid järgmise bar'i. Ilkshoidja, kelnerid, kõik näisid siin Pot'i liitlased olemat. James märkas seda pilkubest, mis nad üksteisega wahetasid.

Pott tellis tats jäätist.

Näüüd asja juure, armas sõber. Kõtae pealt awalban oma imestust Teie ülespidamise üle. Meie outsider'id pole ju ka ilma edewufeta sündinud, ja mulle meeltris see alati, et teadsin Teis oma imelleja peitumat. Teie olete mu wigurid kogunud ja nad oma biblioteeki mahutanud. Se ei poleks Teie tohtinud Gabriele d'Annunzio't walida. Hiljuti lehitsefin ma selle raamatu Teie juures läbi. Kuid see olgu ainult mu seas öeldud. Pean üles tunnistama, et ma mõne asja ainult seepärast algatasin, et Teid rõõmustada. Nii leidsite Teie mõnegi ilusa ülesande lahendusel mu „käkirja“ eest ja saite digesit aru, et teemandimihm oli kunstlik.“

„Mr. Pot, Teie wõite mulle näüüd jutustada, mis iganes tahate, aga Teie pole siiski mitte dige Pot.“

„Mis tähendab see, dige? Walimuse järgi ärge otsustage. Wõin omale igapäew tellida uue ülikonna ja laenata uue teha ajutiseks tarwitamiseks.“

Mr. Little waatles Pot'i imetluslega.

„Mis Teie wõite?“

„Mul pole waja Teile aru anda. Teil on digus, kui oletate, et teemandilugu oli minu töö, aga ta pole kahjuks neid summe sisseannud, mida ma tingimata eraotstarbel wajan.“

„Raks miljardi naela!!“

„Kumalus! Teotfen praegu suurejoonelise projekti alal, mille sissetulekud weelgi suuremad on. Ja et Teie mind auahnelst kinni tahate püüda, on mulle praegusel korral wäga wastumeelt. Wajan rahu, et töötada. Kui Teile luban, et ma Teile kahju ei saada, kuna

kõik maailma kapitalistid oma raha faotamad, kas jätate siis minu rahule? Teie olete ju lõppude lõpuks mu sõber, kellest ometi wiisakust tohin oletada.“

„Teie karwate mind?“

„Mis Te ometi armate! Teie olete minu mõistete jaoks täiesti kahjutu olemus. Kuid ka kirbud wõiwad wastikud olla, kui wajatakse rahu.“

„Teie olete wäga häbematu ja jultunud, Pot.“

„Sain peagi teada, et Teie teemandilooaga tegemist teete, kuna minu nime sel puhul oli nimetatud. Olen kõik teinud, et Teie huwi mujale juhtida. Olen Christine Deiot Teie wastu soojaks kätunud, kõige ilusama naise, keda iganes ostaksin leida. — Tunnen ju Teie peent maitset ja Teie kogemust kolmest abielust — meelitanin seda naist Teie nimel, sest Teie ise elaksite kui üksi-lane oma kongis. Ja Teie oleksite olnud wäga õnnelik. Teil oleks olnud palju tähtsamat teha, kui wiisakate teemide elu hapuks teha.“

Olen sellele daamile asju usalbanud, mis Teile koge selgels oleksid pidanud tegema, et mina siin tegewuses olin. Teie olete kui rumal koolipois õnnest loobunud, kõige ilusama naise mees olla, jah, Teie olete selle naise koguni õnnetukski teinud. Teie näete, ma suudan nii mõndagi, töötan trikkide abil, mida mu wahemad ametiwennad weel ei tunne: wõin enesest liialdamata ütelda, olen maailma isand.

Teie ehk usute mind, kui Teile ütlen, et mina see olin, kes Teie nalja tegi. Wõin praegu, kui tahan — iga inimese teha oma kätte wõtta ja nii kauaks, kui seda ise soowin.

Sellega ei wõi Teie mind, diget Pot'i, iialgi arreteerida lasta, kuna end alati ostan eeskujulikult warjata. Saaksin kõik teada, mis iganes tahan, sest suudan igas kohas igalpool wiibida. Kas saate aru?

Teil on, näiteks, tähtis läbirääkimine mr. Tayloriga. Aga kas teate, on mr. Taylori hing tõepoolest weel ta kehas wõi mitte; ehk on ta hing kellegi bagno wangi korpuses Itaalias? Mees teise!pool tänawat, keda ennist pidasite mr. Pot'iks — digeks Pot'iks — on ainult Pot'i dige teha, ta hing — tean, see nimetus pole just sobiw — kuulub kellegi teisele, mu heale abilisesele, mr. Smith'ile.

Uhe tunni pärast tuleb talle wahetus Ja ma ei tea veel, ehk elan ma jälle täht aega omaenese kehase.

See sõbralik, jowiaalne herr, kes praegu Teie ees istub, on keegi mr. Porridge, keegi aus kodanik, kelle täest ma selle keha ilma ta nõusolekuta olen laenanud. Ta wäikene hingese asub wahpeal minu sõbra kehase kuraqil bar'is, kus ta juba mitu tundi oma whisky't sisse ammutab.

Nagu öeldud, Teie tunneksite palju rõõmu, kui Teid Teie kriminaalselik auahnus minu lähebuse raadaks.

Tahan Teile awalbada, mul on hõigla projektid teostada, mis ühelegi inimesele enam kahju ei tohi saata, kuid üks asi on mul veel läbi wiia, ja selleks wajan ma raha. Kas tahate mõniliik olla?"

"Ja kui ma ei taha?"

"Siis? . . . Jaa, siis mahutan ma Teid lihtsalt Siberi kaewandustes.e. Seal wiibib nii mõnigi, kes on wäärt paremat saatust. Wõt ma lasen Teid illegi rõõmmõrtsuka pähe ära hukata. Kõik kehast on ju ainult kõrwa.ine asi, tunda, i. o. elada oskab ainult waim — hing. Jotate Teie minu aga rahule, siis olen ma alati Teie sõber, ja Teie juma datud Christine on peatselt Teie naine. Teie Christinel Kas teate veel, München, peasaam?! Selle asja korraldajast ma ometi hästi? Ets?"

"Andke mulle weidi mõttemisega."

"Kui palju?"

"Teie nõuate minult kaubiet kaastööd kelmistükide alal. Olen korra ik inimene."

"Kõik on relatiivne, armas James. Kuid häwa, täna õhtuni. Teie elate Pennsylvania's? Ets? Helistage punkt kell 6 oma kellner kohale ja teatage, mis olete otsustanud!"

"Mis üt.eks kellner . . .?"

"Ma ei saa ise kahjaks tulla, sest mul on tähtsamad asjad ees. Kuid meie sõber hiilib kellneri kehasse. Nii siis . . . nõgemisest. Kui olete nõus, siis palun ma, et homme reiksitate "Maueretania'ga" Doweri. Ja küllap saate seal ka oma Christine'iga koku."

* * *

Mr. Little palkas omale, nilpea kui bar'ist oli lahkunud, tõlla ja sõitis täht aega, astus siis wälja ja läks politseisse.

Pot kohas oma sõbra Smith'i oma eralorteris S. avenue'l, kus alal hõiti kõik aparadid (professor Pratt'i patent ja warastatud!), mida ta wajas. Kuna Pot'i sõber kiire korras Little'i hotelli pidi minema, andis Pot järgmisel ksjub:

Ja abiline Smith ronis Pot'i kehast Pennsylvania hotelli ülemkellneri kehasse, ülemkellneri hing läks Smith'i kehasse, mis wahpeal tubli mr. Porridge'i poolt bar'is whiskyga oli täidetud. Pot ise jäi mr. Porridge'i kehasse, ja mr. Porridge'i hing suruti Pot'i keha täitiks.

Pot löötas palawikulise kiirusega ja tormas siis autoga satamasse.

* * *

Kaljafas lugu! mõttes heasüdamlik, sõbralik, armas mr. Porridge, kui ta whisky't udustatud wa m ümbruskonnaga jälle kontakti oli leidnud. Ta oli 5. avenue'l ja mälestas, et e ab Hoboken'is. Mis oli juhtunud? Ta oli täna, nagu alati, täpisealtelt wõimse minutini wiibinud äris; ta oli suure lastemängu-askjadeärri osakonna-juhataja, oli teel koju kohanud sõbra, kes ta whisky't jooma oli kutsunud.

Heasüdamlik, nagu ta lord oli, oli ta kutse wastu wõtnud, liati, et nimelt just soliid inimesed keelatud wiljast kõige enam lugu oskavad pidada. Kaks, kolm, neli, kuus klaasi. Peagi ei loetud klaase enam. Ja mr. Porridge ei märganud mõne tunni pärast sugugi, et sõber (kelle raha Pot omale muudugi oli laenanud) kadunud oli. Kuid ka uus lauanaaber mr. Smith oli suurevärane inimene, kellega hea oli juitu wasta. Ja mr. Porridge oligi juba selles staadiumis, kus olles purjus nõutakse ala uusi joo wastawaid aineid. Mr. Porridge'i imestas weidi — ta hing oli parajasti läinud mr. Smith'i, ja Porridge'i kehasse asus Pot — et laua äärest üles tõusis keegi isand, kes talle enesele oli wäga sarnane, jah, keda ta wande allgi oleks pidanud iseenele:

Kas' jookseb! mõttes ta heasüdamlikelt, oien ju purjus ja näen wiirastust. Ja jõi edasi.

Pot-Porridge ruitas kokkusaamisele mr. Little'iga. Smith Pot'i kehase seisus City Hall'i ees wahil, ja Porridge-Smith jõi üht edasi, nimelt Shoti Whisky't ilma soodata, sest nimelt see tilk oli talle meeldima hakanud. Milleks asjatud tempimised! Kuna ta kõik kinni maksis, jäeli ta rahule ja lasti isegi toanurgas magama uinuda, kunni Pot ta uutele tegudele kutsus.

Umber kella 5 paiku tekkis uus seisulord. Jämsüütu ülemkellner jõudis Smith'i alateadwusse ja wõttis omaks peataie, mille keegi teine oli joonud. Mr. Porridge — sama udukes seisulorras — lendas läbi eetri Poti kehasse kehasse ja wõttis selle eseme walitsemise oma kätte.

Kui ma loogu oma raha maha pole joonud, mõttes ta, siis wõtan, et ruttu koju jõuda —

omale tõlla. Oma suuriks imestuseks leidis ta üleni täidetud kirjatasku rinnataskust. Realis-kaudselte lugedes, mõis siin leiduda ühe 100 tuhande-dollarlise paberi (mis õige Pot maha oli unustanud).

Neid on 50, ütles endamisi Porridge-Pot, sest näen ju kõik kahetsekselt. Kui aga kõik näen kahetsekselt, siis on imelik, et mu korpu-
lents on poole võrra vähenenud. Kuid selle üle mõin ju ka homme pead murda.

* * *

Mr. Tittle oli politseise sõitnud ja nõudis, et saaks otsekohe kottu politseiülemlaga.

„On see väga tähtis?“

„Korraliselt!“

Mr. Tittle mõeti kobe jutule. Kuna ta politseiülemat isiklikult ei tunnud, ei teadnud ta, et ta ainult asetäitja pale ette oli sattunud.

„Kas tunnete,“ algas James pärast lühidast termitust, „Sõunatähe lugu, mis sündis Stockholmis mõni aeg tagasi?“

„Dobake ilmapiil, mu herra?“

Ametnik lasi omale tuua altikimbu, milles ta weidi aega foris.

„Sõunatäht“ oli walekivi, kogu affäär oli teatud Pot'i tegu. Tean nüüd, et see polks selle loo ainult selles instieneris, et selgusele jõuda, kas kivi peetakse ehtsaks või mitte. See kaise läts tal tookord korda. See Pot külwas seejärgi kogu ilma walekividega üle ja teenis selle äriaga ligi kaks miljardi naela.“

„Kust te jeda teate, mr. Tittle?“

„Üskuge mind, palun. Seletused annan hiljem. Teg on kallis. Me mõime selle kelmi praegu New Yorgis tabada, aga ainult juhtumusel, kui kiiresti talitame. Kuidas ta need kivid on walmistanud, ei tea me weel efsalgul. Tõstati on, et ta nad on walmistanud ja seega kogu ilma tüsjanud.“

Ametnik waatas waluikult wäiksele sõrmu-
sele oma pahema wäikse sõrme küljes. Ka tema kandis kolmekaradilist Pot-teemanti.

„New Yorgi politseile wõimaldus surematu teene, kui ta Pot'i tabaks.“

Mr. Tittle selgitas nüüd politseiülemale kõik tritid, millega Pot töötas. Kui korda läks siise tungida Pot'i korteri, siis mõiks ju kõik apparaadid leida ja hingede-rändamine oleks lõppenud.

Ametnik, kes peagi aru sai, et mr. Tittle õigust räägib, tegi korralduse kõik Pot'id New-Yorgis arreteerida ja nende korterid walwe alla wõtta.

Kuna politseiaktide juures ka Pot'i pilt olemas oli, oli see lühine asi sellest aratõmbeid walmistada. Ja juba lähemate tundide jookul

oli kõik tehtud, et selle suurkelmide tuninga kättööd igaweks lõpetada.

Pot oli kergemeene olnud, sest ta tundis enese seisukorra liig julge olemat. Ta poleks tohtinud nimetada nime, mille all ta 5. awe-nue'l elas. Kuna kõik Pot'id ühel ja samal tun-nil arreteeriti, ei saanud ka tema oma saatuse eest pääseda. Kuid õnneks haistis ta hädahoitu, kui nägi, et kogu maja piirati ümber politsei-ametnikkude poolt ja ruttas wiibimata (muidugi aumäärse Porridge'i kehas, mis tal praegu weel tarwitada oli) sadama tagasi Mr. Smith, ta seltsimees, istus wahapeal abitult ülemkell-neri frakis ja ootas ikka weel mr. Tittle'it. Ilma apparaatideta ei suutnud aga Pot'it oma wäkimust muuta. Kell ühelsa õhtul ilutjes Pot'i pilt kõigil seintel (Waene mr. Porridge, kes praegu asus selles kehas, ei aimanud sellest weel midagi) Ja kesköö oli sädesõnum kõigis ilmalinnades, et Pot on walmistanud Meduusa-kivid ja on tüsjanud ilma rahulikke kapitaliste pööraste summade võrra.

Pot oli sel minutil kõige wihatum ja otsti-tum isik üle terve ilma.

Häda, kui ta tabati.

* * *

Mr. Porridge-Pot ei aimanud midagi wäl-gust, mis ta peal lehwis. Ta oli ju wiisakas, aus inimene, kes energia, usinuse ja püstituse teel elas ainuüksi oma ülesandele, nimelt, wõimalikult hõlpsalt ja wahese waewaga rajateenimisele. Mis teadis ta waim (mida üldse nime-tatakse waimuks) otstitud kehast, milles ta süü-tult praegu peitus.

Mr. Porridge oli rahulolew isik kõige pare-mas wanuses, õnnelikus abielus ja elas sü-damlikus armastuses.

Mr. Porridge läks koju. Kuna wõti kuidagi uft ei awanud, pidi ta mitu korda helistama.

Mrs. Porridge, kes mitte enam nii noor ei olnud kui austud ja armastud abielumees, awas ukse. Kuna wahapeal oli saabunud õõ ja ta oma armastatud Charlie'ist midagi paha ei mõelnud, oli ta juba rahulikult magama heitnud.

Mr. Porridge tundis ka wõoras kehas oma teed. Tal olt parajasti ainult üks soow: ma-gada, korralikult wälja magada.

„Kas oli sul väga palju teha, Charlie?“

„Jah!“

„Mees mõmises ainult.“

„Pahandust?“

„Ei, sugugi mitte.“

„Lase oma ületunnid aga kinni maksta.“

„On juba sündinud, Ridgen!“ (Ridgen olt ta naise meelitus nimi).

Mr. Porridge tahtis sellega ütelda, et ta ületundide tasu juba ta kehas peitub.

Mrs. Porridge kobas pimedas öölaua juure, kus Uue Testamendi ja mingijuguse armastusromaanid kõrwal seisid kauside kuivatatud ploomeidega, millest ta igal õhtul enne uinumist wõttis kolm tera. Terwisliisitel põhjustel. Mõgul piisitas ta aga näpu weeflaasi, milles hirmu-
nult tagasi ja oleks peaaegu oma walepatist marmorplaadilt pühkinud.

Üles järgmise wõttega sattus ta õigesse kohta.

Mrs. Porridge näris ploome, selili woodis lamades, awakfilmi lakke wahtides — hästi mu-
gawalt puhates udusulgedes. Läbi kahelümne-
aastase abielu oli ta alal hoidnud oma plika-
aastate kofetteri, (ah, kui kaua!).

"Charlie?"

"Hm."

"Magad ja juba?"

"Jah."

"Kui ütled, et magad, siis ei maga Sa ometi."

"Mis on?"

"Porridge. Igal õhtul, kui abielus oleme olnud, oled Sa mind suudelnud ja mulle "head böd" saoinud. Täna aga . . ."

"Dota!"

Mr. Porridge oli ju nii heasüdamlik! Ridgen pidi kõik oma moona saama. Talle enesele oli see ju ainult wormi küstimus, mida peab alati korrapäraselt täitma, ilma et see-
juures palju tarwitseks mõelda. Mrs. Porridge'i armates oli see tegemus oluliselt palju tähtsam. Mõni hea ja ilusa abielu õnn — nii nimetas naine oma kooselu Porridge'iga — oleks kadunud, kui mees teda poleks suudelnud.

Mr. Porridge (sel filmipilgul oli ta kaunis kohmakas kogu küll kusaqil mujal) polnud kunagi kannatanud tundekülluse all. Temperament? Sa armas Jumal, kudas on üks Porridge olnud temperamentlik?

Mrs. Porridge'il oli mõrja põlmes olnud mõnifada dollarit, ja ta ostas kauniste keeta. Sellest jatkus mr. Porridge'ile. Abielu oli aga jäänud lastetuks (sellest ei saanud mr. Porridge siamaani aru). Mõnneaastase abielu järgi oli Ridgen kaotanud igasuguse lootuse, et tema mehest wõiks ajajoolul saada tuline armastaja. Ta oli aru saanud, et ükski inimene, ja olgu ta ka nii waimukas kui mr. Porridge — ei jaks ulatada üle oma raamide. Nii moodus-
tassid need funduslikud kaks suudlust nende rahuliku kooselu silla. Naine oli koguni õnnelik, kui Porridge oma siilikujust lahkus, üles tõu-

stis ja oma palja pealaega wastu naise rinda surudes ta palet suudles. Siis surus naine oma sõrmed ümber mehe paljaspea, nagu hoiaks ta õnnetuuli peos. Pärast seda tõmbus mr. Porridge jälle siikina terasse ja noriskas, kuna Mrs. Porridge aegamisi wajus oma kodusse, imelikudesse unelmatesse, milles esitantsja oja etendas ikka ja alati ainult idealiseritud mr. Porridge.

Seega wõis Ridgen'i hirmust ja ehmatusest aru saada, kui ta selle asemel, et pealu-
kuuli pihku kahmata, pidi jätuma näppudega kõige pehmemaie juustesse.

"Charlie!!!"

"Mees suudles naist aegapidi."

"Mis on?"

"Kas oled olnud paruka?"

"Omas teatud helemuses armas mees, et tegu on naliaga, mida ei maksa segada."

"Jah, paruka, Ridgen."

Mrs. Porridge fargas isiuule.

Porridge polnud weel ilmaski edew olnud.

Kas tahtis ta teda nüüd üllatada?

"Siis pean toa walgeks tegema!"

Porridge noriskas juba.

"Sina!"

Seal pööris mees naise poole. Ja naine kirjendas kui ussist nõelatub.

"Appi! Appi! Mõrtufas!"

"Mga Ridgen, mis sul on?"

Porridge ei tunnud oma Ridgeni enam ära. Kurat ise oli ta rahulikku ja laiska naisesse roninud. Nagu kuul lendas ta sulgpada-
jalt.

"Riir!"

Sambad olid jällegi kohal.

"Ritsh!"

Pats oli käes ja kinnitati kolme nõela abil juuksejäänuste külge.

Brums!

Mrs. Porridge lendas magadistoast! "Mis see oli? Ukspragu awanes uuesti. Käsi (aga Ridgen! aga Ridgen!) ulatati ettepoole, ja selles käes läikis browning. Mr. Porridge'i oma browning, mida ta kõrwaltoas hoidis murdwaste puhuks.

Ridgen oli hullunud. Tõepoolest.

"Mu herra! Riituge filmipilkelt!"

"Mga! . . ."

"Üks . . . kaks . . ."

Ühte oli ka mr. Porridge oma abielus õp-
pinud, et naisele wastuwaiblemine on tarbetu. Iga sõna ärritaks wastase waid enam üles. Igatages oli siin tegu arusaamatusega, eksitu-
sega, mis peagi pidi lahenema.

Ridgen nägi wist tonte!

(Ja see oli ka tõepoolest nii.)

„Oleme ometi täitsa üff, Ridgen.“

„Selles see ast seisabki.“

„Ridgen!“

„Kiituge. Kohe!“

Ridgen oli kui fuuria. Ta oleks kindlasti mr Porridge'i peale lastnud.

Mr. Porridge kuulas sõna.

„Viisakate naiste kallale tungida! See oleks alles midagi.“

„Tahan magada.“

„Kes seda usub.“

Mrs. Porridge uskus nähtavasti tõesti, et keegi olemas võiks olla, kellele ta näis ihaldatav ja võluv. Sõpust on ju ka murdwargal, kelleks ta oma meest pidas — maitset.

Porridge seisis aluspesu mäel ja flimitses end imestades. Aluspesu oli lillast siidist.

„Kõsant Jumal, küll pidi ta täis olema!“

„Urge sõimake aga, Teie kuritegija. Nuttu, politsei on juba teel.“

Mr. Porridge nõõpis kuue ja krae kiini.

„Nii, Ridgen, nüüd olen jälle riides. Mis pean nüüd peale hakkama?“

„Kübara ja kapi võtma . . . Teie jultunud inimene . . . ja tegema, et taote. Mu mees mõib iga minut koiu tulla.“

„Olen ju ise sinu mees, su wana, hea Charlie.“

„See on häbematu se tipp!“

Newolwer naqifes weelford

Mr. Porridge'ile ei jäänud muud üle, kui (weel ikka hirmul omaenese browningu eest omatgergesti võrjsema naise eest mõõda sammuda ja kotta minna. Waewalt oli ta oma keha wäljas kindlaste kohta toimetanud, pistis ta oma pea weelford läbi uksepraos.

Ridgen, kui tahab mind karistada mu kauase äraoleku eest, siis jäta nüüd järele. Olen whiskey eest küllaldaselt maksanud. See ei tule tulewikus enam ette.“

„Ma lajan, mu herra!“

„Aga!“

Seal lastgi naine (üles, paremasse nurka, nagu tahaks ta ütelda, et nüüd läheb asti tõstieks).

Porridge pidi naerma.

„Miks naerate Teie?“

„Brownings on ju ainult hirmutus padrunid. Nendega ei wõi midagi juhtuda. Sa oled walepadrunid mõtnud. Nüüd pane asti fford läest ja kuula mind. Olen ometi Porridge.“

Naine naeratas piikawalt ja lasti browningu kõlleldi rinnalõikesse libiseda.

„Arwatavasti tõi Teid keegi woorimees jooõnub olekus, nagu olete, kellgi teise Porridge'i korteri. Ast jõab igatahes halwaks, kuid ta on ühtlast ka wabandatavam. Mu mees Teie igatahes ei ole.“

„Nii siis ma ei ole Teie mees?“

Ridgen tormas wastu üst. Porridge oleks oma pea kaotanud, kui ta mitte lähtu tagasi poleks tõmbunud.

Ridgen tundis enese nüüd kindla olewat ja awas wälise afnaruuðu.

Mr. Porridge oli meeleheitel.

„Teie näite unustanud olewat, mu lugupeetud daam, kuidas Teie mees wälja näeb.“

„Oh, siin on ta pilt. Palun.“

Ta tõi wälja mr. Porridge'i uuema päewapildi ja ulatas ta wäljasseiwale mehele.

„See olen ju mina!“

„Minge kuhugi sanatooriumi!“

„Et, lähem politseisse, lähem jaoskond on siit neli minutit eemal. Nõuan omale sõjariistade abil sissepääsu omaenese korteri.“

„Tehke seda, kui soovite. Palun! Nõõmus-taks mind waga.“

* * *

Kõigil tänawanurkadel, kõigis lõbustuskohtades, waateakendel, õõlehtes — seisid Pot'i tundemärgid ja ta pilt. Kõig'asumma waematasuks pidi iga meest ergutama abiks olema selle suure kelmi tabamisel. Kuhu ta iganes ei läheks, igalpool waritsesid teda kõigi filmad.

Ühegi waimufangelase pilt, ühegi jumala pale pole nii kiresti tunatud üldise nägemistekkohta kui Pot'i Wdoonispea. Aga see, kes seda pead praegu kandis — mr. Porridge — sammus pahaaimamata läbi tänawate ja ei hoitudunud ühegi pilgu eest.

Puuta inimese süda on nimelt rumal ja kohlane, ja süütu pole midagi farta.

Mr. Porridge — selle keha peale oli korraldatud üldine klaperjacht — ruttas lähemasse politseijaoskonda.

Lähemal tänawakäänakul o'i suur tung ja rüselimine. Mis seal oli? Ah! Politsei üleskutse „Meduusafiwid . . .“ Niisugune wõrukael! Kena nägu. Ja Porridge'i ees, kõrwal ja taga wahtisid labanded si. mad herepunatsele paberile, ja tada aju rehkendas wälja, mida mõiks peale hakata selle hitglasuure tasuüm-maga. Ja ohtuaw armestus justament tamati.

Ta läts edasi, keegi teda ei seganud; ainult siin-real riivas teda kahtlem pit; üts mees jaigis teda sojunt tülk aega; Porridge jõudis politseijaoskonna ette ja helistas.

Seal kadus jälg'ja ja kahjaises, et oli au-sale intmelele järele jooksnud.

Wahilolew ametnik wahis Porridge'ile kui tondile oisa.

„See . . . see . . .“

„Palun tungiwalt Teie kaasabi, mu herra.“

„Mudugi . . . aga . . . kõige pealt.“

„Mu nimi on Borridge. Elan Teie raioonis. Mu naine ei luba mind oma korteri tulla. Nõuan seaduse faitset.“

Ametnik oli piinlikus seisukorras.

See herra mõis ainult see üks otsitaw olla: Pot. Aga nii hukjulge polenud ükski kuritegija, et ta lõwilt gade wahela ruitas.

„Wõlke istet, mr. Borridge Saadan filmapiitselt politseiametniku Teie abitaasa juure. Siin peab enam selguma, kui ainult Teie seisuford abielumheena.“

„See ei pea ainult selguma, maid kindlasti,“ ütles Borridge heas lootuses ja istus toolile.

Et aga üks salaja lufutati, seda ei pannud ta tähele.

Weerandtundi hiljem jõudis politseiametnik ühes mrs. Borridge'iga tagasi.

Ra daam oli üpris rõõmus, kui ta wale Borridge'iga politseis koiku sattus.

„Proua Borridge, see herra siin kinnitab, ta olla Teie mees, ja Teie polla talle luba annud omaenese korteri tagasi tulla.“

„Jah, wistasti ta ulsest wälja. See purjus isand pole aga sugugi mu mees. Muud mul ei ole ütelda. Tema praegune seisuford wabastab mu nõudmisest, teda filmapiitselt wahi alla wõtta, sest ta on . . . ei, enam ei wõi wiisatada daam ütelda . . .“

„Mis liig, see liig,“ kirjendas pöörases wihas mr. Borridge.

„Herra komisjar, kas peate seda daami wiisatada naiseks?“

„Mul pole põhjust kahtlemiseks.“

„Wiisatad naisel pole oma mehe ees saladusi, eks?“

„Need on igal naisel!“

„Arwan, mehele teatud saladusi ei tunne ükski teine mees.“

„Wõib olla.“

„Noh — (mr. Borridge-Pot oli rõõmus) — kui see daam daam on, ja ma temaga olen elanud kaskümmend aastat abielus, siis ei tea peale ta mehe ükski, et ta parema reie peal on sünnimärk. Mina tean seda aga. See-pärast olen ma ta mees, fuitgi ma furd purjus olekus koju olen tulnud.“

Ametnik siimittes mõlemad terawalt.

„Kas on see nii, proua Borridge!“

„Ma ei wasta selle küsimuse peale.“

Ridgen läks üleni punaseks.

„Kas ei jalku sellest tõendusest? Wõin weel enamgi teatada.“

„Kui seda julgete!“

Mrs Borridge mõtles patki ja walehamaste peale ning siistles:

„Teie olete ometi kawaleer!“

„Mingu kus kurat! Kawaleer! Tahan olla see, kes ma idepoolest olen. Ah! Muidu aga . . .“

Mr. Borridge pistis kae tasku.

„Madame, siin on pilt, millest ise ütlesite, et see kujutada Teie meest, Palun!“

Mrs Borridge wõttis päewapildi wastu.

„Jah, see on mu mees!“

„Herra komisjar, siis palun ainult wõrrelda!“

Borridge kangelaspoosiks.

Komisjar läks lahilustatawa näilisest häbematusest wihale:

„Teie tunnete mr. Borridge'i, mu herra?“

„Nagu iseennast.“

„Teie ütlete, et päewapilt on talle jarnane?“

„Jah, täiesti!“

„Siis jätke rumalad naljad, mr. Pot. Teie ise olete enese ära annud.“

„Mis, Pot?“

Korrenik hoidis peegli mr. Borridge'i näo ette.

Mr. Borridge waatas peeglistse, pööris enese esialgu ringi, et järele waadata, kas seal keegi teine et seis, ja tegi siis kõige rumalama näo ette, mis kunagi Põhja-Ameerika Ühiskriides on tehtud, siitaks oma teha ja naeris hullumeelsena.

„Olete wangistatud, Pot.“

„Siin pole mistki torras.“ ütles mr. Borridge murtud häälega.

* * *

Politseikommissjar o'i äärmiselt tub'i inime, sest kõige pealt telegrafeeris ta neljale suuremale New-Yorgi lehele, et ta otsitud seimi Pot'i wangistanud, ja alles siis teadustas ta sellest presidendile.

Kespolitseist helistati omakorda mr. Dittle'ile ja paluti teda, lüna ta kelmi isiklikult tundis, Hobokeni politseijaoskonda kaasa tulla.

Mr. Dittle oli kobe nõus: Ah'e selle üle, et ta nii kiirelt ilma kõige genlaalsema kelmi jälgile oli juhatanud, paisutas ta rinda.

Mr. Borridge-Pot istus kui hunnit õnnetuft oma kongi naril ja uskus ikka weel, et teda narritab whiskly-peatäis.

„Kas tunnete selles inimeses ära otsitawa Pot'i, mr. Dittle?“

„Jah! Kahtlemata! Aga . . .“

„Palun!“

„Kas te ta mind temaga rääkida.“

„Tõuske üles, Pot!“

Borridge tõusis püsti.

„Kas tunnete seda herrat?“

„Ei!“

„Mees, jätke waleamine!“

„Wõin ainult weelkord ütelda, et mu nimi on Borridge ja ma mitte ei tea, kuidas ma neisse riietesse olen sattunud.“

Mr. Tittle pööris otsekohe jaoksõnna-kommissaari poole.

„Kas tunnete kedagi Borridge'i?“

„Jah! Siin on ta pilt. Olen kuritegija ta nõnda nimetatud naitlega juba wastamisi seadnud. Ta pole aga selle daami mees.“

Mr. Tittle waatles pilti ja tujatas.

„Mu herrad, siin on tõepoolest süütu inimene arreteeritud. See siin pildil on õige kelm.“

Nüüd läks mr. Borridge uuesti wihale.

„Balun kategooriliselt, Teie ei tohi meest sel pildil nimetada kuritegijaks, sest see olen mina, ja mina olen, seda on kerge tõeks teha — täiesti laitmatu korralik inimene.“

„Aga muidugi, mr. Borridge, see pole ju ta Teie süü.“

Mr. Borridge ajas põsed punni.

„Teie ütlesite, mr. Tittle, wõi kuidas Teie nimi muutdu on, ma olla süütu, ja mina polla sugugi mina, waid mina olla tema, tema aga olla jälle mina. Ja ma pole kuritegija! Üks meist on hul!“

Borridge, armas mr. Tittle.

„Jah,“ ütles kommissaar ja armas selle all Borridge'it.

Nad kõik on püsti hullud, mõtles president.

Mr. Tittle'i soowil ja pärast pikki waelust, mille abil ta presidentile selgeks püüdis teha, eksperimentide põhjal, et waim ja keha enam ühte ei tähenda ja et neid eriteaduslikkude meetodide abil wõimalik on üksteisest lahutada, leppis president lõpuks sellega, et uue politsei-ükskutsse koku last seada.

Ja nüüd kanti mr. Borridge'i pilt ilma mõdda laiali.

„Kes aga, lugupeelud mr. Tittle,“ küsis täiesti segane president, „wastutab selle eest, et meie ta nüüd mõne mõõra kelmi peale ei satu? Sest Bot'i põliseid omadusi wõime ainult nühelda, mitte aga muutlikke omadusi, mille kompleksi kutsume üldise sõnaga kehaks.“

„Kuna Bot'i korteri üles oleme leidnud ja apparaadid ära wõtnud, ei saa ta oma kaju enam muuta. Ta peab seega igaweseks ajaks jääma Borridge'i kehaks. See lord ei saa ta meie käest enam ära lipjata.“

President sai sellest aru.

Nii sai kaitse-wahjalune mr. Borridge-Bot üle õõ kuulsaaks isiksuse. Ja juba keskööi launikastid tema pildid safraantollasel paberil

kõiki tänawanurke — punaste Bot'i piltide asemel.

Ilm startis uueks wõidujooksuks.

* * *

Samal ööl toodi keegi jooõnub isik, kes nimetas end Pennsylvania-hotelli ülemkellneriks ja uskus, et ta hingederändamisest suudab osa wõtta — kuhugi eeslinna-hullumaija.

Samal ööl põgenes aga Pennsylvania-hotellist tõelik ülemkellner ja ruttas kuhugi sadamakõrtsi, kus ta kellegi mehega kokku sai, kel oli suur sarnadus Borridge-näoga. See mees oli muidugi Bot.

„Kui selle Tittle'i lord kätte saan, siis wõib ta lord rõõmu tunda.“

Kuid sel filmapilgul näis mäng kaotatud olemat.

Keegi wõõras isik üüris omale aurupaabi ja ütles kaptenile sihtis: Watlings-Island.

* * *

Kelmide-funingas Bot!

Bot Hobokenis wangistatud!

Bot mrs. Borridge'i juures! Bot pole Bot!

Kas on hingederändamine olemas???

Teemandiwihm!

Kõige fuurem ilmapettus!

Bot kas geniaalne wõi hullumeelne?

New-Yorgi lehed karjusid üksteise wõidu kõmulisti pealkirju. Hobokeni politseiametnik, kes auahnuses, lord omelt suurt osa etendada — ajakirjandusele liig wära teated kättesaada-waks oli teinud, oli need waimud liig madalalt hinnanud, keda ta wälja oli kutsunud. Terwe kari reporterid tormas kohe Hobokeni ja ruttas ta jutule.

Upsakalt-tähtsa näoga jagas ametnik teateti, ja ta andmete salapärasus muutis nad filmapilkiel kõnuks.

Bratt'i saladus oli senni ilma eest warjul olnud, kuna wiisakas ja kohusetruu õpetlane oma töö lõpetada kawatse, enne kui ta sellest asjatundjatele midagi awaldas. Aga osa ta saladusest oli Bot'i looga ühenduses awalikult tehtud. Mis ametnik ainult armamiste näol — millest ta isegi jagu polnud saanud — edasi oli annud, tihwustas filmapilkselt sulepoiste kõnuahnet fantaasiat. Ja mis nad juure löid iseenesest lihtsate juhtumusele, see oli juba täiesti kontrolleerimatu.

(Järgneb).

Kindmõistatus

Nr. 14 (56).

Tegija seda (asja) enesele ei taha; see kellele seda tehakse, sellest midagi ei tea, kuna tema pärijatel ka midagi pärida ei ole.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16, kuni 15. augustini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 16.

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja: 1) 1 anne **Ed. Wilde** kogutud teostest; 2) **Ferenc Molnár**'i — „Päl-tänawa poisid“; 3) **Marta Lepp** — 1905 a. järellained.

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 11 (53)

on: r a a m a t.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: A. Kitwell, Olly Sandrok, R. Hacker, E. Johanson, M. Pöder, L. Sillaots, A. Rebane.

Tartust: E. Hütter, Elmar Herbst, P. Lepik, A. Ots, R. Paulson.

Narwast: Bernhard Lunden, **Rakkest:** Hugo Joonuks, **Tuhalaanest:**

Jaan Nadernik. **Otepääst:** Koit Saar, **Põltsamaalt:** L. Toming, **Liiwalt:** P. Treffner.

Neist wõitsid loosimisel: 1) 1 aastakäik „Romaani“ 1923 a. — **Koit Saar**, **Otepääst:** 2) A. H. Tammsaare — **Warjundid** — **R. Hacker**, Tallinnas, **Wiljardi** tän. 3. krt

„Romaani talitus.“

„ROMAAN'i“ tellimishinnad aasta lõpuni:

1/2 aasta peale (nr.nr. 13—24)	Mk. 400.—
1/4 „ „ (6 nr.nr.)	„ 225.—
1 kuu „ „ (2 nr.nr.)	„ 80.—
Üksik number	„ 40.—

Tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid, raamatukauplused ja talitus: Tallinnas, Müüriwahe tän. nr. 16.

Kõik numbrid, alates nr. 1-ga, müügil raamatukauplustes, raudtee raamatukappides ning lehemüüjate juures.

„ROMAAN'i“ talitus,
Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

Naiste ja kodude ajakiri
„EESTI NAINÉ“.

Ilmub Eesti Naiste Karskusliidu wäljaandel
kord kuus.

.....

„EESTI NAINÉ“ sisaldab eneses kirjandus-
lise — käsitöö ja majapi-
damise osa.

Kirjandusline osa käsitleb kõiki naise ellu puutu-
vaid küsimusi. Käsitöö osa on moodide, käsitöö ja
mustrite alal nõuandjaks. Majapidamise osa annab prak-
tilisi näpunäiteid koduseks majapidamiseks ja awaldab
toitude retsepte. Kolm korda aastas ilmub kaasandena
kangakudumise mustrileht.

„EESTI NAINÉ“ ilmub kuu esimestel päewades ja
saadetakse laiali kõikidesse raa-
matukauplustesse, kus müüakse üksikuid numbrid
ja wõetakse wastu tellimisi.

„EESTI NAINÉ“ maksab aasta lõpuni 210 mrk.,
pooles aastas 160 mrk., weerand
aastas 90 mrk., üksik number 30 mrk. Aasta lõpuni
tellija wõidab ühe numbrí. Tellimisi wõtawad wastu kõik
wabariigi postiasutused.

.....

Toimetus ja talitus asub Tartus, Jakobi tän. 8.